

ندامت بود کار او در جہاں	بے ہر کہ گردوز حکم شہاں	۲۵۰۵
نیامد کہ در خور جائے شاہ	ز ابنائے شہجوں درین آفتاب	۲۵۰۶
مراجم کہ دخت شہم چند سال	گذارد ازین پس ہمہ قیل و قال	۲۵۰۶ F.N.
مگر از حکم مملکت وار نہیں	پئے امتحاں تاج بوسر نہیں	۲۵۰۸
بدارید بر جائے فرماں روا	ز مرداں اگر بہتر آیم مرا	۲۵۰۹
برید از موسم افسر شہر یاد	وگر خود گر گوندہ بنید کار	۲۵۱۰
بگردید پیشش اطاعت گرامی	سپارید آنرا کہ وارید رای	۲۵۱۱
شنیدند این قصہ کارا گماں	سخنم کہ از دخت شاہ جہاں	۲۵۱۲
کہ دختر بہ از نا ہمایوں سپر	وگر بارہ گفتند با یکدگر	۲۵۱۳
بسامرد کا ندر طفیل زن ست	بسا زن کہ در جنگ مرد افکن ست	۲۵۱۴
سفر شود بہ ز ابنائے شاہ	گرایں دختر شہ درین تخت شاہ	۲۵۱۵
پئے و فح اندوہ ماضی شدند	لسراں چوں بریں رای راضی شدند	۲۵۱۶

جلوس سلطان رضیتہ الدین دستار

سلطان شہنشاہ الدین لہتمش

دگر روز کہیں ساتی سبیر جام	۲۵۱۷
جہاں ساغر عیش از سر گرفت	۲۵۱۸
مے بعل افشانہ گرد در خام	
فلک نقل نم از میاں بر گرفت	

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

سرود طرب نازِ خمناکِ گفت	صبا سخن گیتی ز خاشاکِ زنت	۲۵۱۹
زمانہ بساطِ کھن در نوشت	بچہ بزمِ جہاں دور دیگر بگشت	۲۵۲۰
دگر دور تا ہید آمد گر	حکیمان بگفتند با یکدگر	۲۵۲۱
برونق چو دیدند بزمے جنیں	جہاں سر بسر شد چو غلبہ بریں	۲۵۲۲
یکے مجلس خود بنیاد استند	خریجان بزم کھن خاستند	۲۵۲۳
یکے تخت ز دین سران سپاہ	پس آنگاہ زو اندراں بزم گاہ	۲۵۲۴
بر آمد بارشاد ارکان ہند	براں تخت و خمر سلیمان ہند	۲۵۲۵
برائیں سان کہ در مش شاہان خدم	بہ پیشش ستاد نڈاہل حرم	۲۵۲۶
بروں سرا پر وہ منشی اقلناں	درون سرا پر وہ جملہ زماناں	۲۵۲۷
بجکش بستند از جاں کر	سراں سمت قبلہ نہساوند سر	۲۵۲۸
کہ بد و خمر شاہ و والا نسب	مراد را شدہ رضیۃ اللہ عنہا لقب	۲۵۲۹
بیکار نشیں گم بستہ مروان کار	ہی راند ملک آں زن نامدار	۲۵۳۰
یقین بود در شش صدی و پنج	جلوس ہے اندر سرا ہی سہنج	۲۵۳۱
وگر سیکہ زد عالم بدسگال	چو از عہدِ رضیہ پر آمد سہ سال	۲۵۳۲
گذشت از حیا دل بشتوخی نہاد	شنیم کہ از پردہ بیرون فتاد	۲۵۳۳
برفت آمد از کاخ کیواں پناہ	پوشید روز سے قبا و کلاہ	۲۵۳۴
ہی گشت در ہر طرف آشکار	نشد آنگاہ بر پشت پیلے سوار	۲۵۳۵
ہماں خسرو و خست نامو	ازاں پس شنیم نمے تشش و گر	۲۵۳۶
شد خاص و عام از خوش شاد کام	بداوی پس از ہفتہ بار عام	۲۵۳۷

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو

سوار می بکروے پس از یک ماه	۲۵۳۸	رکابش بر فتنه اہل کلاہ
چو شش ہزارین تفتہ کابل گشت	۲۵۳۹	بدو بدگماں قام تا خاص گشت
ششیم غلامے ز جنس حبش	۲۵۴۰	بدی در سواری بر مر کبش
گرفتے بیک دست بازوئے او	۲۵۴۱	بدادی سواریش بگفت دوگو
بداں مرد شاہ جانا سلام	۲۵۴۲	شش کردہ بودہ است یا قوت نام
اسیر آخوش شاہ و شہزادہ بود	۲۵۴۳	بغیر مان رضیہ رضا دادہ بود
چو ارکان دولت در ال روزگار	۲۵۴۴	بدیدند گستاخیش آن شکار
ببروند تختہ از اداں باہ	۲۵۴۵	بگفتند با یکدیگر در حساب
کزیں کو نہ کیوں دیو در ملک جم	۲۵۴۶	سخت تر آید ز جملہ خدم
عجبے کے گرد دست یا بد ہے	۲۵۴۷	پے نقی خانم بگیہ در ہے
زناں جملہ در و ام آہر منند	۲۵۴۸	بخلت ہمہ کار شیطاں کنند
نکردی تو اں بر زناں اعتماد	۲۵۴۹	نشاہد بر آہرستاں اعتماد
نیاید و فائزناں ما بیج گاہ	۲۵۵۰	دقامر شد ہم ز مرداں بخواہ
زناں در بلا خوشتر از گلشن اند	۲۵۵۱	ولے در جدا بدتر از گلشن اند
چو شورید نفس زن یار سا	۲۵۵۲	بخلت و بدبا سگے ہم رضا
بزن مرد اگر استوار می کند	۲۵۵۳	براں مرد زن ریش خندی کند
نشان خاطر شد بہر جا زن است	۲۵۵۴	خدیو آن کہ ہم خوشی آہرین است
نزیب بزن تان و تخت شہاں	۲۵۵۵	کہ شد مملکت اقسیم کار آ کہاں
جہاندار می از زن نیاید نکو	۲۵۵۶	کہ در ال ناقص شد است عقل او
زن آں بہ کہ با چو تہ سازد دام	۲۵۵۷	کہ مستش کند سندا احترام
حریفش سزدینہ غم ساغوش	۲۵۵۸	خوش است غمہ ڈوک خنیاگرش
کہ بر سر زن خود زان نہ کرد	۲۵۵۹	کہ شد وضع خاص از پے فرق مرد
زنے کہ طرب جوید و جاہ ہم	۲۵۶۰	ز شہوت تواند بد۔ آزاد۔ کم

۲۵۶۱	زن آن ہے کہ در پردہ باشد دم	بہ محنت کیند غوغی ہر صبح و شام
۲۵۶۲	ہر آن زن کہ در پردہ خندہ بلند	سرخس زو و بر خاک باید فلند
۲۵۶۳	چو افتاد مارا خطائے کجاست	گشتیم راضی بدیں بر کجاست
۲۵۶۴	خطائے دیگر باشد از بعد ازین	مقرر گزاردیم دستکش نگین
۲۵۶۵	خود مستند ہرگز ندارد در واد	کہ افتد خرد را خطا در خطا
۲۵۶۶	ہماں ہے کہ انوں زریئے علو اب	بر آریم دیر میں از خلیاب
۲۵۶۷	سجرت خطا خطا در و در کشیم	بریں لوح تمثال دیگر کشیم
۲۵۶۸	عروس مالک بہ مردے دہم	بفرقتش کلا و کیانی نہیں
۲۵۶۹	ببخور چو خورشید یا قوت ترا	سپاریم کسے بکان قتا
۲۵۷۰	ز مردی نسا شد کہ پیش زنی	نہیم از سہر قافلی گردنے
۲۵۷۱	خدیجہ ازین پس کہ اہل جہاں	بگشتند در حق او بدگماں
۲۵۷۲	چو ترکاں جنیں کاری آ رہستند	ازاں مجلس آنگاہ برخاستند

جس شدن سلطان خدیوہ کشتہ شدن

یا قوت مسیور خورشاہ و شہزادہ

۲۵۷۳	شنیدم دگر روز وقت سمر	ہماں دختر خسرو نامور
۲۵۷۴	قبا کرد در بر کلا ہے نہ ہاد	ز منظر بدوں آمد و بار داد
۲۵۷۵	بہ پیشش ستاد نذر کان مست	ہمہ ہیں برابر دو خوب بدست
۲۵۷۶	شنیدم ہماں روز یا قوت را	بگشتند یکسر وراں بار جا
۲۵۷۷	گرفتند پس رخصیہ راسے درنگ	نہاوند بندش بیاید درنگ
۲۵۷۸	وزاں پس ابا بند ہا در گراں	بہ تیر بندہ کردند اورا درواں
۲۵۷۹ F. ۸۶	دگر گوئے مشد گوئے روز گار	فلک کرد نقشے دگر آشکار
۲۵۸۰	دگر مرغی از بیضتہ آساں	عیان گشت در مرغزار جہاں

ازاں بیضہ پس مرغ آرد بردوں	عجب بیضہ آرد و این چرخ دودوں	۲۵۸۱
چہ صیاد و صید و چہ دانہ چہ دام	عجب خرگزاں بیضہ خیز و دام	۲۵۸۲
بنسبت کجا خرگجا فاختہ	خرے راکن حفت با فاختہ	۲۵۸۳
بسے دام دار و بہر مرز بوم	دہ خانہ ماکساں گہ بوم	۲۵۸۴
بسا زود و رسکن ماکساں	ستاند ز شہباز گہ اشیاں	۲۵۸۵
زستہ ز دامنش یکے مرغ باز	بیچنگل او چہ صوہ چہ باز	۲۵۸۶
نسا ز وہمہ عمر آراہنگاہ	وے مرغ زیرک وریں دہنگاہ	۲۵۸۷
بر آہنگ پر داز با شد مدام	گہ و بیگہ در روز شب صبح و شام	۲۵۸۸
بستاں رسد نو شگاہ شراب	خوش آن مرغ کز نیتہ اوکیاب	۲۵۸۹
بر آرد نو اسے خوش از باب زن	رواش بسوز فراق چمن	۲۵۹۰
چہ مجلس ز خود شمع افرو خستم	گوید کہ چوں سر بسر سو خستم	۲۵۹۱
چو با و چمن می رسد سر خوشم	بیا ساقیا گر چہ در آتشم	۲۵۹۲
ز آب حیاتم بدہ تازہ جاں	یکے جوعہ بر خاک من بر فناں	۲۵۹۳

جلوس معزالدین بہرام شاہ ابن سلطان

ششمین جلسہ معزالدین طاب مرقدہما

مہے پنج دیگر زیادت گذشت	چو تا پنج شد ششصد سی ہفت	۲۵۹۴
کہ بودے شیر استیں بر ابر	یکے کووک از قیدیہ بد فرود تر	۲۵۹۵
پہستند ہر یکیش پیش میاں	نشانند اوراہ تخت کیاں	۲۵۹۶
کہ ششہ از او بود تر کی نسب	معزالدین آن شاہ را شد لقب	۲۵۹۷
بکارش کمر بستہ اہل کلاہ	خطابش بخوانند بہرام شاہ	۲۵۹۸

زلفقیان ادراک بدعہد گشت	زہدش چو کیساں کامل گذشت	۲۵۹۹
وزوہد بمان گشت ہمہ خاص و عام	بشہوت پرستی بر آورد نام	۲۶۰۰
بگردی بزور و زرش دست مال	بہر جازئی دید صاحب جمال	۲۶۰۱
بہند و سستلیں بائی نوحاک شد	یکے شاہ خج نریے پاک شد	۲۶۰۲
گرفتند گشتند فرما نروا	بہدش مشغول شاہ لاہور را	۲۶۰۳
خصالیش بہر کشور افساد گشت	چو ظلم و فسادش ز حد بر گذشت	۲۶۰۴
فراہم شدہ باز روزے تمام	ہاں بندگان شہ نیک نام	۲۶۰۵
ندیدیم شایان تاج و کلاہ	بگفتند کس راز ایتا و شاہ	۲۶۰۶
نشاہت ہم جابے شہ و رکشا	دو پورو کے دخت فرمان روا	۲۶۰۷
دوم گشت مشغول ظلم و فساد	یکے سرخشم خصومت نہاد	۲۶۰۸
بجوہد بگماں کرد آفاق را	سیوم دخت شاہ کشور کشا	۲۶۰۹
بسا دیم از پس کرا بادشاہ	ندائیم تا اندیس سخت گاہ	۲۶۱۰
کہ تا کہ بر آورد و دریاں شغب	دریں فکر بود ہر روز و شب	۲۶۱۱

عقد کردن لاطونہ رضیہ را در بترندہ و لشکر

کشیدن در وہلی

دزین قصہ کیساں شش ہر گشت	بہ بترندہوں رضیہ مجوس گشت	۲۶۱۲
کہ ہا ہوں سپر بودیا وہ خرام	کشیدم کے ترک لاطونہ نام	۲۶۱۳ E. ۸۷
نہ تنہا کہ با مختصر شکرے	بگشتے بسر حد ہر کشور سے	۲۶۱۴

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

بغفلت بکروں کے ترک و تازہ	دراقصائی کشور شدت منوم ساز	۲۶۱۵
سپہ ماند آن ترک پرخاش گہ	از انجاسک در دیارے و گر	۲۶۱۶
گذشتہ بریں گو نہ امشش روزگار	بیک جا ہے کم گرفتی قسار	۲۶۱۷
خروششاں بر آمد ابا کرد فر	ہاں مروناگہ یہ بترندہ در	۲۶۱۸
بے رخت مرغان پر کم گرفت	بغفلت ہاں حصن محکم گرفت	۲۶۱۹
بتزویج خویشش چوراغی بید	زنداں ہاں رخصتہ را بکشید	۲۶۲۰
چو شد اجتماعے میان دو فر	شنیدم کہ مرخصیہ را عقد کرد	۲۶۲۱
بلاطونہ راز سے دل انگیز گفت	یکے روز رخصتہ بخلوت نہفت	۲۶۲۲
سہ سال و مہ تلج بد پر سرم	کہ من دخت شاہ جہاں پر دم	۲۶۲۳
رہودند تاج کسیانی ز سر	بوخت ز من بستگان پدر	۲۶۲۴
ہمی داشتندم بعین گزند	وزاں پس پایم نہاوند بند	۲۶۲۵
مرا بکشیدی ازاں جس گاہ	کہ ناگہ تو ایدر کشیدی سیاہ	۲۶۲۶
ابا لشکرے سوی دہلی رویم	کنوں خیزتا ہر دو یکدل شویم	۲۶۲۷
کہ بودم نکو خواہ ہر مرد و زن	ہم شہر و پوم است ہوا خواہ من	۲۶۲۸
ہمہ رخ سوتے لشکر آورند	چو از دور رایات من بنگرند	۲۶۲۹
بدست آدم ملک من بے شکے	چو گرد ہمہ حسلق با من یکے	۲۶۳۰
بغیر رضا بیچ پاسخ ندید	چو بلاطونہ اس راز از زن شنید	۲۶۳۱
دو سہ ہفتہ تدبیری ساختند	زن و شوچو زین قصہ پرداختند	۲۶۳۲
بکس تو زنی ملک خضر کشید	دگر روز رخصتہ سپہ بکشید	۲۶۳۳
کہ بودند نام آور اندر نبرد	بے مرد ازاں پوم و بز جمع کرد	۲۶۳۴
چہ کھو کرے بیزاد مردم لشکر	چہ گو در چہ چوئی پرخاشش کرد	۲۶۳۵

بیاری دہی راند در تخت گاہ چو گفتند این قصہ را پیش شاہ ۲۶۳۶

رسیدن خبرش سلطان رضیہ سلطان معزالدین

و لشکر فرستادن سلطان معزالدین بقصد او

سران سپہ را شہنشاہ بخواند	۲۶۳۷
گفتا کہ اسے سرکشان سلف	۲۶۳۸
بگوئید تدبیر این کار چیست	۲۶۳۹
سران سپہ چون ز فرمانروا	۲۶۴۰
وز این پس بگفتند کائے شہر باد	۲۶۴۱
بفرمائے تا خمیہ بیروں ز نیم	۲۶۴۲
و گر روز خسرو خواند کشاہ	۲۶۴۳
یلان سپہ چون زرے یافتند	۲۶۴۴
سپہ چونکہ شد ساختہ سرسبز	۲۶۴۵
بداں بلین خوردن سرمانروا	۲۶۴۶
توسہ لشکر ہی اندرین لشکر	۲۶۴۷
بباید چنان برکشی تیغ کیں	۲۶۴۸
چو بشنید این قصہ بلین شاہ	۲۶۴۹ F. ۸۸
ہمی رفت تا سر بدشتے کشید	۲۶۵۰
بفرمود تا سرکشان سپاہ	۲۶۵۱
میاں را بہ بند بردار ساز جنگ	۲۶۵۲
ہمیں قصہ در پیش شاہ باز خواند	
ہمی آید آں خواہر نا خلف	
مراجز شاہ صاحب را ہی کہیت	
شنیدند گفتند شدہ رادوا	
گر ز سے بنیم جز از کار زار	
زرے دہ کہ پولاد را بشکنیم	
یلان سپہ را موجب براد	
پئے ساز بیگانہ بست یافتند	
رداں کرد لشکر شبہ نامور	
بفرمود کای کرد کشور کشا	
بناشد چو تو محرمے دیگرم	
کہ درخوں شود غرقہ روی زمین	
شنیدم سپہ راند از تخت گاہ	
کہ افواج رضیہ دریاں دشت دید	
کہ بودند نام آور سخت گاہ	
بتا ز تدبیر دشمنان بے درنگ	

برافواج بیگانہ ہوئے زند	۲۶۵۳
چو ایں قصہ بشنید اہل سپاہ	۲۶۵۴
شنیدم ہمہ از حسد او پس	۲۶۵۵
در افواج رضیہ شکستے فتاد	۲۶۵۶
شکستہ از انجا بہ تیرندہ راند	۲۶۵۷
شنیدم سپاہش در اں کارزار	۲۶۵۸
ز چنداں سپاہ کہ آوردہ بود	۲۶۵۹
چنان شد پر اگندہ گاہے فرار	۲۶۶۰
وز اں پس ہاں بلین ہوشمند	۲۶۶۱
خروش اں سوئے تختہ گشت باز	۲۶۶۲
چو با فتح و نصرت بجزرت رسید	۲۶۶۳
ابا سرکش اں گرد پا پس شاہ	۲۶۶۴
چو بشنید از شاہ فرخ نژاد	۲۶۶۵
سرا را بافتا کہ خلعت دہند	۲۶۶۶
ہاں روز بزم طرب ساز کرد	۲۶۶۷
بدا و اندراں مجلس عیش بار	۲۶۶۸
یکے ہفتہ اں شاہ فیروز جنگ	۲۶۶۹
بیک ہوئے بدخواہ را بشکند	
تیکے حملہ آورد بر کیمینہ خواہ	
بیک طرفہ عینے در اں دشت کیں	
ہاں رضیہ سرور ہر کیمیت نہاد	
بہر گام از دیدہ خون می نشانند	
بسے بے سر شد در اں روزگار	
بخون جگر جمع شاں کردہ بود	
کہ بروئے تپوست ازاں کیواید	
چو در فوج رضیہ شکستے فلند	
ابا ہم عشاں گردن فسراز	
عشاں سوئے در گاہ خسرو کشید	
بگفت آنچه بگذشت در جو بگاہ	
بنخندید ہنچوں گل با داد	
کلاہ شرف بر سر شاں نہند	
سراں سپہ با خود انا ز کرد	
نشستہ سرا نشیں ہیں و نیار	
ہمی ز دیقار و ریحون سنگ	

لشکر کشیدن سلطان رضیہ پار دوم در جاہ دہلی

و منہزم شدن او با شوہر کوشتمہ شدن در حد متحصیل

چو گذشت ازاں قصہ ماہی سپار	۲۶۷۰
و گر بارہ اں رضیہ با گمراہاں	۲۶۷۱
پر اگندہ چند یک جائے کرد	۲۶۷۲
و گرفتہ زاد از روزگار	
کمر بست بہر کلاہ شہاں	
پس آنگہ سوئے تختہ رای کرد	

بگفتا ہاں بلین در کشائے	معز الدین آل شاہِ عشرت گراؤ	۲۶۶۳
داسر فرزان صاحب کلاہ	بقصد شش و گریارہ راند سپاہ	۲۶۶۴
کہ یکبار از و فوج رضیہ شکست	سپر راند آن بلین چہرہ دست	۲۶۶۵
چو از شکست گشت فرنگ رفت	بر آہنگ کیں می خوانید گفت	۲۶۶۶
دو لشکر چو مر یکدگر را بدید	بشکر گو رضیہ اندر رسید	۲۶۶۷
بروں زوز و زاز پے کارزار	بشد لشکر رضیہ یکسر سوار	۲۶۶۸
زہر سوئے نامر در اول فتاو	دو لشکر بمیدان مقابل ستاد	۲۶۶۹
چو شیر آہوئے دیدہ در صید گاہ	دلاور خود شاں شد از ہر سپاہ	۲۶۷۰
کز و بار اول عدوتانیت سر	ولے لشکر شاہ بد چہرہ ز	۲۶۷۱
کہ بشکستہ را باز بتواں شکست	ہمی زو مثل ہر بل چہرہ دست	۲۶۷۲
چو مرغے کہ چہستہ باشد ز دام	وزاں سوئے افواج رضیہ تمام	۲۶۷۳
ز دلہائے شاں زخت لبہ توار	ہمہ ساختہ از برائے فرار	۲۶۷۴
خرو فے در آمد دریاں سادہ دست	چو زیں ماجرا یک زلمے گذشت	۲۶۷۵ F.۸۶
ز رخ آورد سوئی حریفان خام	بیکبارہ افواج دہلی تمام	۲۶۷۶
شکستہ شیران کشور گشا	بیک حملہ افواج مغلوبہ را	۲۶۷۷
ز آسب بادے نامدست بر آب	چو دیدند بدخواہ ہچوں جناب	۲۶۷۸
گرفتند و نسال اہل فراد	گشتند نیک ہمہ خنجر آبدار	۲۶۷۹
کزیزان سر سوئے کیتھل نہاد	در جنگ رضیہ برایشاں فتاو	۲۶۸۰
چو دیدند در دام مرغے چناں	بہ کیتھل گروہے ز ہندوستان	۲۶۸۱
بگشتند لاطونہ اور رضیہ را	گرفتند بر رسم عذرور یا	۲۶۸۲
کہ گشتند شاہ از ایک تیرہ دست	ز تاریخ بدست شد کسی دست	۲۶۸۳
بحضرت رخ آورد ازاں ہر نگاہ	چو فیروز شد بلین کینہ خواہ	۲۶۸۴

خبر داد خسرو خویش را	بر ایوان شہ رفت بعد از دعا	۲۶۹۵
پریشانی از لشکر و کشورش	تلاش گشتن رقصہ و شوہرش	۲۶۹۶
بصد عیش و عشرت برآمد بگاہ	ز بلین چو بشنید بہرام شاہ	۲۶۹۷
بفرمود خلعت بہر خاص عام	طلب کرد ارکان دولت تمام	۲۶۹۸
بسے کلابستند ہر سو بستند	بفرمان آن شاہ فیروز مستند	۲۶۹۹

جس کردن ارکان و وسطا معزالدین را و

ملک بعلآ والدین والد دنیا مقوض کرد انیدن

ز عہدے معزے برآمد دو سال	چو شد ششمدوی و نہ بر کمال	۲۶۰۰
بداں تا بود ملک در انتظام	ہماں کہنہ توکان شہسی تمام	۲۶۰۱
بگفتند کایں شاہ بیداد گر	شنیدم دگر بارہ با یکدگر	۲۶۰۲
کہ آن عالم عدل یکسو گرفت	بہ بیداد ظلم اپنہاں خود گرفت	۲۶۰۳
کہ دائمی شود رسم خون ریختن	یکے حیلہ می باید انہی خستن	۲۶۰۴
نشاندم جایشش دریں تخت گاہ	دو پورویکے دختر بادشاہ	۲۶۰۵
نہ شائستہ شد کس بفرماندہی	ندیدم از ہیچ کس روی	۲۶۰۶
نشانیم اولاد اولاد شاہ	جان کہ اکنون دریں تخت گاہ	۲۶۰۷
دگر بارہ این بوم بستاں شود	مگر کار این ملک مسماں شود	۲۶۰۸
نشانید دریں مصلحت کرد ویر	چو از دیدن ظلم کشیم سیر	۲۶۰۹
بگفتند در خود حدیثے بران	شنیدم چو توکان گردن فرار	۲۶۱۰
بگردند منجول ازاں تخت جا	دگر روز آن شاہ خود کام را	۲۶۱۱
نشانند در جس گاہ گزند	بدست و ریاسش نہاوند بند	۲۶۱۲

جلوس سلطان علاؤ الدین ابن سلطان بکن الدین فیروز شاہ یعنی نبیرہ سلطان شمس الدین التتمش

چوہرام از ملک معزول شد	۲۶۱۳
وگر روز ترکان کشور کشا	۲۶۱۴
مگر بود او پور فیروز شاہ	۲۶۱۵
علاؤ الدین اورا لقب خواندند	۲۶۱۶
توجہ بردگشت اترک را	۲۶۱۷
سراں خدمت کش کردہ امیدوار	۲۶۱۸
بسی دنہ دست شد اداں پور شاہ	۲۶۱۹
شنیدم کہ اں شاہ تا یکد سال	۲۶۲۰-۲۶۱۹
بہدش مغل در عدایہ تاخت	۲۶۲۱
بفرج ملاہیں شکستہ فلند	۲۶۲۲
چو شکست افواج کفار را	۲۶۲۳
بشہر آمد و از عدالت گذشت	۲۶۲۴
سر اندازا قطار معزول شد	۲۶۲۵
ز تحویل و تبدیل شہر دیوار	۲۶۲۶
شہ از سر کشی کم نمی کرد هیچ	۲۶۲۷
بے شکشاں راز تندی بگشت	۲۶۲۸
بے ہر کہ در ظلم معزول گشت	۲۶۲۹
بزنداں شنیدم کہ مقتول شد	
شاندند بر سخت مسعود را	
ز جد و پدر وارث تلخ و گاہ	
بفرقت بی گویا افتادند	
ز فوجش شکوہ آمد افلاک را	
کہ گریہ مگر ملک از دست قرار	
بر آمد تخت ازاں تخت گاہ	
ہمی راند کجے چو اہل کسال	
شہنشاہ ز وہلی علم بر فرخت	
بے کافر آورد اندر گشت	
سوئے ستمگشت بد بیت گرا	
ز تاراج کفار معزول گشت	
شدہ دشمن ہر کجا بود	
بشورید خلقے دراں روزگار	
ہمی بود ایم سیاست بسیج	
زخوں بر تختن شد مزاجش درست	
مزاجش ازاں قاعدہ کم گذشت	

مجلس علیہ السلامین سپہ سالارین الدین فیروز شاہ

چو از حمد ستود شد چهار سال	۲۶۳۰
ہمہ خلق از غمے او شد نفور	۲۶۳۱
بلے ہر کہ در ورطہ غرق گشت	۲۶۳۲
بگیرند از او اہل دانش کراں	۲۶۳۳
کہ مردم جو افتد بگرداب در	۲۶۳۴
غرض چو آنکہ آں شاہ غرق نمود	۲۶۳۵
گرفتند از او اہل دولت کراں	۲۶۳۶
دو سہ ہفتہ گشتند اندر کہیں	۲۶۳۷
ہم آخر کیے روز بستا فتند	۲۶۳۸
گرفتند آں شاہ خود راے را	۲۶۳۹
پس از چند روز بخش مہراں سپاہ	۲۶۴۰
از نیہا بے یاد درو جہاں	۲۶۴۱
فتاد از شمش در ہبوط و وبال	
کہ دیدند غرقش بہ بحر غور	
چو بیند کالبش ز سر برگاشت	
بداں تا یافتند در ہم جاں	
کشد دست گیرندہ را در خطر	
ہمہ خلق را کہ از خود نفور	
ہمہ بستہ از بہر و فغش میاں	
کہ از وسے رہا بند تاج دانہیں	
بغضت برد قدرتے یافتند	
وزاں پس نہادند بندش بجا	
بگردند ہمراہ بہر سرام شاہ	
فریبش نخوردند کار آگہاں	

جلوس سلطان ناصر الدین ابن ناصر الدین

کسے را کہ حق بہر دولت مرشتا	۲۶۴۲
ز قوم کرم بر جنبش نبشتا	
ز مغرب بہ مشرق بر بندش نہاں	۲۶۴۳
بداں تا چو نور شید گیرد جہاں	
بجواب اندر بخش پاساں سناخت	۲۶۴۴
پہ پیدایش ہم عیاں ست بخت	

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

تقنا و قدر مدد کار اوست	بہر جا کہ باشد خدا یار اوست	۲۶۴۵
نگر و دیکے موسے کرت پر تنش	نہ دو ہفت و چہار ار شود و شمش	۲۶۴۶
زمین و زمانہ رقیبش بوند	سپہر و کواکب تقییبش بوند	۲۶۴۷
بود و جو و جا ہش بہمسانی	سعادت مرادرا کند و ایگی	۲۶۴۸
چو وقتش رسید تلخ بر سر ہند	بصد عزتش پرورش می دهند	۲۶۴۹
چنین گفت پیر فسانہ سراے	مرا چون در افسانہ یادید راسے	۲۶۵۰
کہ بد پورا الممشش ہند گیر	کہ چون ناصر الدین روشن منیر	۲۶۵۱
بخط تقنا و قدر سر نہاد	پاقلیم لکھنوی آن شاہ را د	۲۶۵۲
کہ بد مولدش بعد فوت پدر	بشہزادہ ماندہ از و یک سپہر	۲۶۵۳
جہا نرا بہ او و ہش خردہ داد	چو شد بالغ آن طفل فرخ تراد	۲۶۵۴
چو در ملک ہندوستان بد خدیو	علاؤ الدین آن پور فیروز نیو	۲۶۵۵
ابا چاہے و نامیہ و پسند	فرستاد بروی زد ہلی نو ند	۲۶۵۶
چو شیراں ہی بود در مرغزاد	بداں تا بہ بہر ایچ آن بختیار	۲۶۵۷
بکشتند در حبس مستور را	ہم آخو چو ترکان کشور کشا	۲۶۵۸
نہادند تاج کیا نشس لبر	نہا نیشش خواندند از اں بوم و بر	۲۶۵۹
بدستش سپردند ملک بلین	پیشش نہادند سر بر زمین	۲۶۶۰
کہ بد محمد دین حق روز و شب	شدہ ناصر الدین مراد را لقب	۲۶۶۱
کہ بر تخت شد آن شیر دل	ز تاج بدستش شد چہار چیل	۲۶۶۲
بد و دختر خود بہ تزویج داد	ہاں بلین خود صفدار را د	۲۶۶۳
بداں ترک پیل کرد تلخ خاں خطا	چو داماد شد شہ کامیاب	۲۶۶۴
کہ بود است شاری حلیم و کریم	شد اں شاہ را مملکت مستقیم	۲۶۶۵
از و گشت شاکر خلائق تمام	بگردے رضا جوئے خاص و عام	۲۶۶۶
بدی ہر کیے را بجاں نیک خواہ	بہ جسے رضا کی سران سپاہ	۲۶۶۷

نہ بے علم شاہ بیچ راجی زوے	۲۶۶۸
نہ بے حکم شاہ دست و پا زوے	۲۶۶۹
نہ بے گو آبتی علم شاہ	۲۶۷۰
نہ بے دگر شفته شہزادگان	

عزیمت ہی راند ناصر الدین درحد و اوچہ و ملتان بقصد و فتح مغل و فیروزی یافتن در اراں

چو بزشش افروز پنجاہ و شش	۲۶۷۱
فتاد اختر ہند و رکش مکش	۲۶۷۲
یکے لشکر سے آمد از کافراں	۲۶۷۳
ہمیں تاخت در اوچہ و مولتاں	۲۶۷۴
خلائق بہروز حصار می شدند	۲۶۷۵
ز ظلم ملا عیس بزاری شدند	۲۶۷۶
ہمہ بے سپر شد حد و دیار	۲۶۷۷
ز اوطان و ہماں بر آمد و مار	۲۶۷۸
چو این حادثہ شاہ گہماں شنید	۲۶۷۹
شنیدم کہ لشکر زدہلی کشید	۲۶۸۰
زمین شد ز سم ستوراں ستوہ	۲۶۸۱
کفید از شکو ہش بہر جا کہ کوہ	۲۶۸۲
نہاں گشت گردوں زرگد سپاہ	۲۶۸۳
تو گوئی کہ آرسے بر آمد سپاہ	۲۶۸۴
چہ ابرے کہ آفاق را سایہ کرد	۲۶۸۵
ولے از مخالفت بر آورد گرد	
ہمہ خون دشمن چکید ز اں سحاب	
صف خصم از چوں سواران آب	
غرض ناصر الدین گیتی پناہ	
چو لشکر و اں کرد از تخت گاہ	
ہمیں راند تا سر بلتاں کشید	
غلہ ہائے اد سر بکیواں کشید	
وز اں پس بگفت ای سران کہن	
برائے شما پختہ گرد و سخن	
مدار مالک ز راستے شماست	
خرد در بلا نعت گواہی شماست	
ضمیر شما ہست چوں آفتاب	
زرائے شما عطف بنو و صواب	
چہ گوئید در باب دفع مغل	
کہ عقل شما ہست چوں عقل کل	

چگونہ منور با مغسل کا ریزاد	چھ تدبیر با پیرور میں کار و بار	۲۶۸۶
شعید تہ ازل شاہ روشن ضمیر	سراں چونکہ اس قصہ ولید پر	۲۶۸۷
شہنشاہ را گفت ہر یک دعا	شگفتہ چوں گل ز باد صبا	۲۶۸۸
کہ بود است در اصل خوری نژاد	چو آن قطب دین حسین مردِ داد	۲۶۸۹
بکار مالک مدومی نمود	یکے از ہزاران آل عہد بود	۲۶۹۰
رہوے سبک چیز از آسماں	کہ نیزہ بازی بنوک سناں	۲۶۹۱
ذرائش شدہ قائم آن تخت گاہ	وگر آن انقضاں کہ بدخسر شاہ	۲۶۹۲
کہ بخشش جہاں را می او پیر بود	عجب تری کے از اہل تدبیر بود	۲۶۹۳
کہ شدہ رایکے بود از اہل راز	وگر آن شیر خاں گردن قران	۲۶۹۴
دیکل در شش کردی گاہ و گاہ	وگر آن ظہیر مالک کہ شاہ	۲۶۹۵
چو آنے ہم از دودہ بو عصام	یکے بود در دستن دل نیک نام	۲۶۹۶
پداوہ ہماں گوہر دل سپند	ہم از مخز ملک عصامی بہند	۲۶۹۷
پرودادوہ بد کشور مولتاں	وگر بلین زر کہ شاہ و جہاں	۲۶۹۸
بماندست در ہفت کشور نشاں	وگر سر فرازاں کہ از نام شاں	۲۶۹۹
بگفتند مر شاہ و آزادہ را	شعیدم کہ بعد از دعا و شتا	۲۷۰۰
ہمہر عدو کے تو تا زندہ ایم	کہ شاہا سجاں تو تا زندہ ایم	۲۷۰۱
نشاید و غا با مغسل شاہ را	چو ما تیم در پیش فرماں روا	۲۷۰۲
سپا و مغل را بگیم ہم راہ	بفرما کہ را نیم زاید رسپاہ	۲۷۰۳

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو

کینم از کیں دفع آہر مناں	کین سا زکر دیم بود شمشناں	۲۸۰۴
سرسرکس را شہنشاہ سخاں فلند	زماہر کہ در کار شہنستی کند	۲۸۰۵
زوند از سر راستی پیش شاہ	چو رائے چنین سرکشاں سپاہ	۲۸۰۶
کہ لشکر برائید از مولتیشاں	شہنشاہ ہاندم بغر مودشاں	۲۸۰۷
چو شیر افگناں قصد دشمن کنند	ہمہ سرکشاں خمیہ بیرون زدند	۲۸۰۸
شکارند الحواج آہر مناں	بر آرد پوست از سر دشمنان	۲۸۰۹
بس لشکرے سرور آرد بکار	آفت خاں دریاں لشکرے شمار	۲۸۱۰
بجائے کہ ادگو پدا آسجا روند	دگر جملہ کرواں مطیعش شوند	۲۸۱۱

کین کردن لشکر دلی در آب نہ فریزی یافتن برغل

برائند بر قصد کافر سپاہ	سران سپہ چون بفرمان شاہ	۲۸۱۲
کینے بگردند در آب سہند	گوشہ تہ یکسر ناقصائے ہند	۲۸۱۳
کہ کے در رسد لشکر کا کسار	یکے ہفتہ بودند در انتطار	۲۸۱۴
چو فرغاں بیاسے خود آمد ہدام	پس از ہفتہ فوج کافر تمام	۲۸۱۵
خودشاں رسیدند در آب سہند	ہمہ تاختہ در فوجی ہستند	۲۸۱۶
نہادہ ہمہ رحمت بر مرکبیاں	گراں بارگشتہ سواران شاں	۲۸۱۷
فلندہ بزین آلت کار زار	یکے کردہ بر اسب برودہ سوار	۲۸۱۸
فرس محل دبار کسش کردہ تنگ	دگر گشتہ بے غم ز پر خاش جنگ	۲۸۱۹
بہر گام می کردہ حساب خود	قدم می زندند درہومی محمود	۲۸۲۰
رسیدند تا کہ بعین گزارند	بریں گونہ چون آں کردہ مؤثرند	۲۸۲۱
چہ از جانب چپ چہ از سو کردہ راست	زہر سو سپہ از کیں کہ نہ راست	۲۸۲۲
کہ تنہائے شاں را ہدف ساختند	بداں نابکاراں چہاں تاختند	۲۸۲۳

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

سپاہ و مغل دست دیا کر دم	۲۸۲۴
سراییمہ شد جملہ افواج شاہان	۲۸۲۵
فتادہ سواران از اسپان بنجاک	۲۸۲۶
بیکدم سواران ہندوستان	۲۸۲۷
سپاہ و مغل شد سراسر زبوں	۲۸۲۸
یکے گشتہ شد دیگر و شد اسیر	۲۸۲۹
بجستند مرغان ہندوستان	۲۸۳۰
صفت ہندو فیروز شد بر مغل	۲۸۳۱
سراں سپہ شادیا نہ زمان	۲۸۳۲
رسیدند پستیس از چند روز	۲۸۳۳
بگردند پاپوس شاہ گزمی	۲۸۳۴
بہر یک پس آنگاہ تشریف داد	۲۸۳۵
سختاں باز نشانت از پاروم	
کمر بستہ گردن بتاراج شاہان	
بیادہ ہی شد نہاں در جنگ	
گرفتند اسپان و گشتند شاہان	
سراسر شد اعلام شاہان سرتگول	
یکے شد بگریہ و گردن نفسیر	
شدہ ہر یک از دام در بوستان	
بر آمد زہر سو خود کشی دہل	
گرفتند شاداں روہ موتاں	
چہ سرفرازان کشور فرود	
شہنشاہ بے کرد شاہان آفریں	
کلاہ شرف بر سر شاہان نہاد	

ضمیمہ کردہ سلطان ناصر الدین باطراں اور چٹمانا

چو فارغ شد از کار کفارشاہ	۲۸۳۶
بمالید باطراں تلمشاں تمام	۲۸۳۷
چہ سرکشانرا بمالید گوشش	۲۸۳۸
ز بیگانہ مرغان چہی کردہ بوم	۲۸۳۹
چمن در چمن شد ہمہ بوم ویر	۲۸۴۰
شدہ مشہور کشور ہوا خواہ او	۲۸۴۱
بہر سوراں کرد فوج سپاہ	
در آورد بس مرغ ندریں بدم	
دہن کرد بجانے فولال سرکش	
ریا میں بر آمد بجائے ز قوم	
بجز سبز کس کم بر آورد کس	
وزاں پس شنیدیم شیر نامجو	

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو

کہ دریا پ او لطیف بسیار دشت	ہماں بلین زربلستان گذشت	۲۸۴۲
بدلی رسید از پس یک دوام	رواں کرد آنگہ از آنجا سایہ	۲۸۴۳
سخن کس بغیر و عایش ز گفت	زر ویش ہمہ خلق چون گل گفت	۲۸۴۴

پسر آمدن در حرم سلطان ناصر الدین و شادی کردن و آذین بستن در شہر کوئی

کہ نغشش بود در گل و برگ و ہر	خوشش آں شاخ نورستہ و بارور	۲۸۴۵
تماش گوی آید بکار آگہاں	بیا ساید از سایہ و در جہاں	۲۸۴۶
ستون فلک گردد از خاکسار	زمین گردد از بیخ او استوار	۲۸۴۷
در و مرغ جنت کند آمشیاں	خورد بر از و طوطی آسماں	۲۸۴۸
جہانے ازین شاخ گلشن شود	گلشن جاہ و بارش سعادت بود	۲۸۴۹
علم بر کشد بر باط سہسا	زند کو کس بر سدرة المنتہا	۲۸۵۰
کند سایہ بارخ جہاں را تمام	از و بر خورد و جلگی خاص و عام	۲۸۵۱
مراکشش بود میوہ در ہر ہوا	پر و مند با شد بر بیعت و شستا	۲۸۵۲
ز برگشش شود برگ کار آگہاں	گلشن تازہ دارد و مشام جہاں	۲۸۵۳
بود جملہ عالم از و بہرہ جو	منافع دہد جملہ آہی سزا می او	۲۸۵۴
ہم از و سے بود تازہ ہر لالہ زار	ہم از تازہ ہشش بہرہ گیر بہار	۲۸۵۵
ز ہر شاخ او میوہ زاید فرزوں	ز ہر برگ او شاخے آید بروں	۲۸۵۶
کہ در ہند زاد از نہاں محسم	چنین شاخ بود از بہار کرم	۲۸۵۷
کہ گرفت از و اصل ترکان جمال	ہماں ناصر الدین فرخ خصال	۲۸۵۸
زیادت بران گشت پنجاہ و ہفت	ششیدم پیشش مند تاریخ نعت	۲۸۵۹

کڑاں شلخ سایہ بلوئی فساد	یکے شاخ ازاں سرو آزاد ادا	۲۸۶۰
بہر چار سو جوئے زرشدر و اباں	ہمہ تازہ شد مرغزار جہاں	۲۸۶۱
ز تازہ درختاں و اطراف باغ	شد از قبہا شہر و ارا لفرانخ	۲۸۶۲
طرب خانہ شد ہر کجا کوہ و دشت	درخت سعادت برومند گشت	۲۸۶۳
صبا معن گیتی ز خاشاک رفت	گل ملک از باد دولت شگفت	۲۸۶۴
ہوا بادہ و چرخ پیانہ شد	جہاں سر بسر میہاں خانہ شد	۲۸۶۵
صدف بار و شد بوقت سعید	گلپے کہ از ابر نیساں چکید	۲۸۶۶
برون داد و در خوش آبیاں رفتا	ہم آفرین خورد شہد در شرف	۲۸۶۷
ز آزاد و زادہ آزاد و	ز شاہے عیاں گشت شہزادہ	۲۸۶۸
کہ شد تازہ عالم ز تاثیر آل	مگر بود خورد شیردہ راقراں	۲۸۶۹
دراں دور و اوند داد و طب	بہل روز خلقے چہ روز و چہ شب	۲۸۷۰
بہر کو حیسہ جز کامرانی نبود	دراں خانہ جز میہاں فی نبود	۲۸۷۱
بروز و شبش عیش و اندوہ نہا	ہم آفرین نساں کہ رسم بہا	۲۸۷۲
بلے بعدستی و ہدے شمار	دراں دور یک فتنہ گرد آفتکار	۲۸۷۳

ہشتین بلین از سلطان ناصر دین گاہی

یافتن سلطان لشکر فرستادن براو

کہ بد شہر در عالم بے غمی	شہنیدم کہ در عین آن خرمی	۲۸۷۴
خزاسے کو کوئی بیبستان رسید	یکے قاصد از حد بلتاں رسید	۲۸۷۵

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیر غلطی ہو۔

پہلے کر دور دور سے کھانڈ لگا	پہرہ نڈاں پیکتا پیش شاہ	۲۸۷۶
کہ دیدیش نڈ نڈو نڈ سر تا پیا	عجب کرد ازاں مرد آٹھنہ پیک	۲۸۷۷
نعم دل ہی گفت با یکدگر	دو اہر نڈش با ہم بر آوردہ سر	۲۸۷۸
چو نڈ سودہ و سنا نڈوردہ نڈرہ	جینش سرا سہ گرہ در گرہ	۲۸۷۹
کہ اسے را و پیتاے ملک من	پہر سید از شاہ فیروز فن	۲۸۸۰
گر از دیار عمت آمدی	بدیں ناخوشی از کب آمدی	۲۸۸۱
صدیخے گوارا ترا از انکبیں	چو شنید پیک از شہ پستیں	۲۸۸۲
و نڈاں پس بگفت ای شہ دین پناہ	و عا گفت بعد از زمین بوس شاہ	۲۸۸۳
کزاں بوم و کشور بر آمد فغان	ہمی آیم از آسپہ و مولتان	۲۸۸۴
دیار شش پیر اندر خرابی کشید	دراں بلخ با و خستہ زانی و زید	۲۸۸۵
ہم از دست شہ گشتہ بد مرزباں	ہماں بلین زر کہ در مولکتاں	۲۸۸۶
بر آوردہ شورے در اہل بوم و ہر	ز فرمان خسرو بچہ پید سر	۲۸۸۷
طلب کرد کند آہوراں قدم	شنیدم چو شنید شاہ کریم	۲۸۸۸
کزیں فتنہ چوں شد توان شکار	از ایشان پیر سید تدبیر کار	۲۸۸۹
بگفتند در یک زبانش دعا	سراں رہو شہ گفت این ماجرا	۲۸۹۰
دراں باب می گفت ہر یک سخن	پس آنکہ کشادند در جہن	۲۸۹۱
چو سرافت از حضرت بادشا	کے گفت کال بلین بے وفا	۲۸۹۲
ہتی ماند از ذات شہ شکت گاہ	اگر شہ بر اند بقصد شش سپاہ	۲۸۹۳
بچیز داریں سوسے شورے دگر	مبادا کہ بے خسرو نامور	۲۸۹۴
سرا ہنگ ساز دیکے نیک خواہ	ورایدونک بر کفر ستد سپاہ	۲۸۹۵

نوٹ کی تشریح کے لئے تمہیں ملاحظہ ہو۔

بوسے مکہ میں کشتہ سر ہنگ	چھ دنہیم تاچوں رود کار جنگ	۲۸۹۶ E. ۹۵
گزارد بد نبال اوآن دیار	ہاں پہ کہ صفدار والا تبار	۲۸۹۷
گرمشخ گزاریم نادور خورست	دگر گفت کاں سرحد کشورست	۲۸۹۸
سر اسرہ پستستی کند کار با	چو گیریم سہل این چنین فتنہ ما	۲۸۹۹
سخن چوں بے شد دلاں اجمن	وریں بابک ہی گفت ہر کس سخن	۲۹۰۰
بہر مجبری نطق مہرے نہاد	الغنیان صفد رند ہاں برگشاہ	۲۹۰۱
سخن رفت بسیار بالا وزیر	بگفتا کہ اسے سرکشان دلیر	۲۹۰۲
گویم اگر شہ بدیں دل نہد	مراہم کیے راستے رومی دہ	۲۹۰۳
سپارو بہن لشکرے کارگار	بشہر اندرون خود بود شہریار	۲۹۰۴
کنجے سپر فرقی آن کینہ خواہ	بزم لشکر آن بجا باقبال شاہ	۲۹۰۵
گدایم شکستہ اذان دیار	خماں می شوم از دور شہریار	۲۹۰۶
بگیریم کہ حشر دایان شاہ	بریزند خونم ہر یوان شاہ	۲۹۰۷
ہمہ قیل و قال سراں برگدشت	الغنیان دریں کارچوں ہمدگشت	۲۹۰۸
چہ فرماں ہراں وچہ فرماں روا	دریں راستے دادند ہر یک رضا	۲۹۰۹

عزیمت کردن الغنیان جانب ملتان

دنیس روزی یافتن او پر بدخواہ

نشانند ہر سوز سے بے قیاس	دگر روز کز کاخ اوزق باس	۲۹۱۰
سپاہی چو دریا در آمد بکوش	ز کوس الغنیان ہما ندخوش	۲۹۱۱
یکے سایاں سوئی ملتان زوند	تیسرہ بفرمان سلطان زوند	۲۹۱۲
رواں کرد و رسمت ملتان سپاہ	دگر روز الغنیان بفرمان شاہ	۲۹۱۳

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیر ملاحظہ ہو۔

۲۹۱۴	ہی رفت نامر زلمیاں رسید	۲۹۱۴	ہے ہر روز یک منہ لے می برید
۲۹۱۵	گذشت آب راوی النعمان راد	۲۹۱۵	پہ پیرامن حصن آمد چو باد
۲۹۱۶	بزد کوس بر حصن روئے نمود	۲۹۱۶	گر بلین زور بہ ہستان بنود
۲۹۱۷	بہ پنجاب رفتہ بدایاں مرد کار	۲۹۱۷	بداں تا شود ضبط او آں دیار
۲۹۱۸	مخمس کہ بودے مر اور اسپر	۲۹۱۸	بہ ملتان رہا کردہ بود کش مگر
۲۹۱۹	چہ شکر زد خیمہ گر حصار	۲۹۱۹	مخمس ہی جست راہ فرار
۲۹۲۰	زہر گشتن خلق زودش شگفت	۲۹۲۰	ہی رفت ہر لحظہ کارش زودت
۲۹۲۱	ازاں پیش کش خلق گیر دزون	۲۹۲۱	اماں خواست داز حصن آمد برون
۲۹۲۲	بدو خلعتے داد النعمان راد	۲۹۲۲	در لطف براہل ملتان کشاد
۲۹۲۳	درون حصار آمد آں سر فراز	۲۹۲۳	بکروند دروازہ ہا جملہ باز
۲۹۲۴	دل اہل ملتان شگفت از طرب	۲۹۲۴	ہی کرد ہر یک خوشی روز و شب
۲۹۲۵	شعیدم چو بگذشت روزی و عیار	۲۹۲۵	بدلہائے آشفنتہ آمد قرار
۲۹۲۶	مخمس کہ جست آنچنان مستخیز	۲۹۲۶	شب دروزمی دید راہ گریز
۲۹۲۷	بیک شب محکمے چنان بر بیانت	۲۹۲۷	گریزاں سوئے والد خود شانت
۲۹۲۸	بہ پنجاب روز سیوم سر کشید	۲۹۲۸	پدر شاد شد چونکہ رویش بدید
۲۹۲۹	پرسید ازو حال خلق حصار	۲۹۲۹	دگر قصہ لشکر شہر پار
۲۹۳۰	مخمس بہ پیشش تمانے گفت	۲۹۳۰	وزاں قصہ ہایک سخن کم نہفت
۲۹۳۱	شعیدم چو از جملگی سر گذشت	۲۹۳۱	ہماں بلین زور چو آگاہ گشت
۲۹۳۲	بدل گفت کہ جانب سخت گاہ	۲۹۳۲	بیادرد آننعمان فراداں سپاہ
۲۹۳۳	کیوں خلق ملتان بردیارسد	۲۹۳۳	سپاہش ہمہ حال بسیار شد
۲۹۳۴	مرا با چنین لشکرے مختصر	۲۹۳۴	نباشد بردتا سختن از ہنسہ

ہم آنسو سے کارزار شش ٹکاند	۲۹۳۵
ہم آنسو سے کارزار شش ٹکاند	۲۹۳۶
ہم آنسو سے کارزار شش ٹکاند	۲۹۳۶
ہم آنسو سے کارزار شش ٹکاند	۲۹۳۸
ہم آنسو سے کارزار شش ٹکاند	۲۹۳۹
ہم آنسو سے کارزار شش ٹکاند	۲۹۴۰
ہم آنسو سے کارزار شش ٹکاند	۲۹۴۱

رسیدن النخ خان در حضرت بعد گاہ خود از جمعی

ساختن و بدان نہ التماس پیر سید کردن

شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۴۲
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۴۳
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۴۴
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۴۵
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۴۶
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۴۷
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۴۸
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۴۹
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۵۰
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۵۱
شہنشاہ شمس خاندان ملک جہاں رسد	۲۹۵۲

سپردے باصحاب علم و علم	ہمہ بیت ملل آن شہہ مختشم	۲۹۵۳
دراوصاف خلقتش گداؤ امیر	پیا سوردہ از دے فقیہ و فقیر	۲۹۵۴
کہ خورد آب حیواں بظلمات در	ششیدم ہاں نیک فرخندہ فر	۲۹۵۵
گروہے ست خواننداز انبیاست	گروہیش گوینداز اولیاست	۲۹۵۶
بشارت دہ خاصگان آلہ	پیام آور ملک اقبال و جاہ	۲۹۵۷
عیادت کن در و زندان عشق	تماشا کن بان و لبستان عشق	۲۹۵۸
بہمنزل بر جملہ بس ماندگان	دلیل سعادت بہر گھر دران	۲۹۵۹
انہیں ہمہ آفت مصطفیٰ	پناہ بندہ خاتم انبیا	۲۹۶۰
ہوا شد پرواز او گل سرشت	حضرت نام آن مرغ باغ بہشت	۲۹۶۱
کہ از کتہ شدے ہدم و ہم کلام	بداں ناصر الدین شہ نیک نام	۲۹۶۲
ہمہ بیروں از قیل و قال مجاز	بخواندے برا چند افسون زار	۲۹۶۳
پس آنکہ شدی غائب از پیش او	چو فارغ شدی زان ہمہ گفت و گو	۲۹۶۴
بہ چنداں ششیدم کہ گویم تمام	من اوصاف آن خسرو نیک نام	۲۹۶۵
ز اطناب شاید مرا حشر از	چو شب کوتہ و قعہ دارم دراز	۲۹۶۶
کہ واری برافسانہ بندہ گوش	الابلے ہنر پرور تیز ہوش	۲۹۶۷
در اٹاوا فسانہ ساز دراز	بود شسط کا فسانہ گوئے مجاز	۲۹۶۸ E ۹۷
چو بیند ہوش گنڈا اختصار	گنڈا سامع قعہ را ہوشیار	۲۹۶۹
کہ از عالم غیب آمد نصیب	من اینک دریں کھندان غریب	۲۹۷۰
ضرورت اقلمی زخم سرسری	چو فرصت ندیدم یہ صنعت گری	۲۹۷۱
ازیں پیش یعنی بہ ہندوستان	بیسے مرغ زیرک دریں بوستان	۲۹۷۲
رہا کرد ہر یکا بسے یادگار	لوئے ز دورنت ازیں مرغزار	۲۹۷۳
نہ زیشاں کیے درنا سفہ ماند	نہ زیشاں کیے قعہ ناگفتہ ماند	۲۹۷۴

بجور و در حلوائے معنی تمام	۲۹۶۵
چو بودند کرم ز خوان کرم	۲۹۶۶
نیصیے دریں خوانچہ بگذاشتند	۲۹۶۷
منم آن پس آئندہ مہمانِ شان	۲۹۶۸
اگر شکر ایشاں بجاناروم	۲۹۶۹
خدایا تو ارواحِ شانرا بدام	۲۹۷۰
مرا نیز اندک سرانجامِ کار	۲۹۷۱
بدرہ ساغرم زان شرابِ طہور	۲۹۷۲
بیاساقیایا تا شود وقتِ آن	۲۹۷۳
بدرہ بادہ بر یاد آں بزمِ گاہ	۲۹۷۴
کہ بجز دوست کس را درو نیست آہ	

خواستن النعمان از حضرت شاہ چتر سید

ہماں ناصر الدین فرخندہ روی	۲۹۸۵
ہی را ند ملکہ دران سخت گاہ	۲۹۸۶
بریں جملہ چوں چند گاہے گذشت	۲۹۸۷
چنانکش در افتاد سودا و چتر	۲۹۸۸
تن خود پیئے چتر بیمار ساخت	۲۹۸۹
دوسہ روز تا مد بدر گاہِ شاہ	۲۹۹۰
پس ز چند روز آن شہ سرفراز	۲۹۹۱
بر آئین شاہاں ز فرخندہ خوی	
نئی خدمتِ غم جز غم داد خواہ	
النعمان طلبگار و بہم گشت	
کہ بیمار شد در تمنائے چتر	
کے بیعتے با شہد شاہ با نخت	
تہہش یاد می کرد بیگاہ و گاہ	
فرستاد بروی کے را بہ راز	

نوٹ کی تشریح کے لئے نیمر ملاحظہ ہو۔

وزیریں پس بگوشش کہ اسے تاجوی	بدوگفت خانرا سلام بگوسی	۲۹۹۲
کہ درد تو چیست و چه داری دوا	پہر سپید خسر و فراوان ترا	۲۹۹۳
جہاں شد نصیب تاجرا تا بدی	دوسہ روز شد سوئی مانا بدی	۲۹۹۴
برفت است رونق ز بازار ملک	بماند ست بے تو ہمہ کار ملک	۲۹۹۵
و گرنے ہاں حال خود و اینا	اگر می توانی با پیر بسیا	۲۹۹۶
شنید این ہمہ قصہ سنوست گوار	انگنیاں چو از حاجب شہریار	۲۹۹۷
کز ایوان شد کرد می این سوئی راہ	بگفتا کہ اسے حاجب خاص شاہ	۲۹۹۸
رسی چون بر اں خسر و نیک نام	زاید ر بدر گاہ خسر و خسر نام	۲۹۹۹
وزراں پس بگواز ز بانم بشاہ	زمین پائے شہ پوس و غدری خواہ	۳۰۰۰
تنت با شفا باد دل با سرور	کہ شاہ از تو دور و تو گم یاد دور	۳۰۰۱
کہ گشت از حرارت تنم نا توان	سہ روز ست کہ دور از شہ کاموں	۳۰۰۲
نہ روزم قرار است و نوبت سکون	بسوزم ہمہ از درون و بیرون	۳۰۰۳
ہمی گردم از سوز آب و تاب	و نام می رسد یک ماں نقاب	۳۰۰۴
ازیں رو بروں نام ای سر فراز	ہمی آیدم جان دول و در گداز	۳۰۰۵
پئے دفع این درد در ماں و ہد	گرم شاہ از لطف فرماں و ہد	۳۰۰۶
بزریش گنم و عمل چو بی زبید	کیے جست چتری بسازم سپید	۳۰۰۷
بگاہ سواریش دارم ہر	بجائی ہالیشں ہم طاس زر	۳۰۰۸
بہ بینم رخ خسر و کامیاب	رہم بازار تا بیشں آفتاب	۳۰۰۹

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

پہرہ نر آیم بر ایوانِ مشاہ	۳۰۱۰
چو صاحب بدر گاہ خسرو رسید	۳۰۱۱
بہ صاحب ہاندم شبہ کامراں	۳۰۱۲
گلویش کہ اسے خان کشور کشا	۳۰۱۳
اگر خاں گلوید ہیں چتر خویش	۳۰۱۴
بکن آنچه خواہی ز فرمان تراست	۳۰۱۵
چو خاں را اجازت شد از شہر یاد	۳۰۱۶
و گرز آن چتر بکسر نہاد	۳۰۱۷
دروں خواند شاہ و کنارش گرفت	۳۰۱۸
پہر رسید آنگہ کہ ای کامراں	۳۰۱۹
ہنوز شش دو اہست صفا گوی	۳۰۲۰
چو بشند خاں گفت شرمندہ خواہ	۳۰۲۱
کہ شاہ اتمم این زماں شد قومی	۳۰۲۲
شنیدم ملک قطب دین حسن	۳۰۲۳
یکے بد ز شیران آن مرغزار	۳۰۲۴
مگر بود حاضر در راں بارگاہ	۳۰۲۵
از دست کسی چو بلی آشکار	۳۰۲۶
بے ناید از چو بک لازیباں	۳۰۲۷
نہا شد ہمہ حال چو بک روا	۳۰۲۸
کہ از لایع اغیار گرد و قرین	۳۰۲۹
ہمہ حال چو بک خصوصت گریست	۳۰۳۰
بتقصیر ماضی شوم عذر خواہ	
بیش گشت آنچه از انجان شنید	
بگفتا کہ رو بازور پیش خاں	
فدائے تو باد اسر و حتر ما	
و سیم بر خان فرزندہ کینش	
بیاز و دو چوں بے تو نم یار ہست	
ہاں لخط شد اندراں کار و بار	
بیامد بر ایوان صدف ابراد	
درون گہرا ز نثارش گرفت	
چہ گون ست اکنون تن ناواں	
دریں مملکت ہر چہ جوئی بومی	
ز بعد دعا گوئی شہر یاد	
کہ آسودم از منظر خسروی	
کہ غوری بد آن صدف ریل تن	
یگانہ بہجا در راں روزگار	
کہ خاں گرد آن روز پاپوس شاہ	
کہ آمد ز یانشش در انجام کار	
ز چوبک بر افتاد بس خان ماں	
کہ مگر جاں فراہست کہے جانفزا	
کہے در خصوصت شود ہمیشیں	
خصوصاً بو قے کہ نادر خور ہست	

کہ بودست گر گے کہن در دمن	غرض چوں ملک قطب بن حسن	۳۰۳۱
الغنائں گرہ در دل از کینہ بست	بچکر یک انگنجان بل برانگشت	۳۰۳۲
کہ کے وقت یا بدیے نقد و کین	شب در وزمی بود اندر کین	۳۰۳۳
یلانش ستادہ نہیں و یسار	یکے روز شہ دادہ بودست بار	۳۰۳۴
بیادرد در قصر بر قصد کین	انگنجان گروہے بساز کین	۳۰۳۵
بر آوردہ جتماری و خجری	بگفتا کہ بر ہر در می زان کردہ	۳۰۳۶
ز پیش و پس او بر آرد سہ	چو آن قطب آید میان دودر	۳۰۳۷
سرخس را بہر ندبا ہمراں	بر ایندازد جوئے خوں ناگہاں	۳۰۳۸
کہ در بار خائن است شاہ زمین	چو بشنید آن قطب بن حسن	۳۰۳۹
بداں تا کن در خدمت شہر یار	ز خانہ رواں گشت آن شہ سوار	۳۰۴۰
وزاں پیش رواں شد سو کی بارگاہ	شتاباں در آمد بر ایوان شاہ	۳۰۴۱
ز پیش و پس ان بل کین در دود	پیشندم میان دودروں رسید	۳۰۴۲
سرخس را بریدند پس بے دریغ	با فساد بردے ز ہر سوئے رتغ	۳۰۴۳
شعب خاست از ہر طرف یکزباں	شنیدم چو شکر گشتہ آن پہلوں	۳۰۴۴
سر شور و غوغا دریں شور کیت	چو شنید شہ گفت کین شور خیت	۳۰۴۵
وزاں شور خود کردہ آگاہ بود	انگنجان بہ پیش شہنشاہ بود	۳۰۴۶
ازیں شور و غوغا تو باسکے ہزار	بشد بیشتر گفت کامی شہ یار	۳۰۴۷
کہ ہوارہ بودے زیاد کار ملک	یکے خار بود است بگلزار ملک	۳۰۴۸

نوٹ کی شرح کے لئے ضمیرہ ملاحظہ ہو۔

بکھیریم کاں خادر رابر کنستند	۳۰۴۹
چو بشنید آں شاہ فرخندہ نر	۳۰۵۰
نہانی کیے نالیہ بر کشید	۳۰۵۱
بسے غم ہی خورد اندر نہفت	۳۰۵۲
ہمہ حال قطب حسن شد بباد	۳۰۵۳
سرخس را با یوان شد بنگنند	
کہ مقتول شد قطب دین حسن	
درون قبا پیر نہیں بر درید	
بروسے انعمان نیارست گفت	
زیک چربکے این چنین فتنہ زاد	

گر بوستن سپران سلطان ناصر الدین با پسران انعمان

دفرہ بردن شہزادگان از سپران انعمان

شہنیدم ز پسران ثابت سخن	۳۰۵۴
مگر ناصر الدین شہزادہ را	۳۰۵۵
دو پور نکو حلق و آزاد بود	۳۰۵۶
چو آل ہر دو شہزادہ بانغ ظند	۳۰۵۷
دو پور انعمان خسرو نشان	۳۰۵۸
بشہزادگان آمدند و تمام	۳۰۵۹
گئے گوئی بیدار ہی تاختند	۳۰۶۰
یکے روز ہر چار آزادگان	۳۰۶۱
بر قندور گئے بضمی عدم	۳۰۶۲
دراں بانغ یک محلے ساختند	۳۰۶۳
کہ گویند افسانہ ہائے کہن	
کہ بود است انج شہ باصفا	
کہ در مملکت شاہ و شاہ زادہ بود	
ز ایام طفلی ہر دوں آمدند	
کہ بودند ہمہ حال شہزادگان	
شدند سے بیکجاے روز تمام	
گئے در عین بزم می ساختند	
دو پور انعمان دو شہزادگان	
بروند بان خود سے و لکل ہم	
مے عیش در ساغر انداختند	

حکایت ہی رفت از ہر دوری	نہے گشت چون یکدوسہ ساخوری	۳۰۶۴
حدیثے بکار در بیت فستاد	سخن ناگہاں در کفایت قناد	۳۰۶۵
دراں حال گفتند در یک زباں	پس آنکہ شنیدم کہ خاں زادگان	۳۰۶۶
ناشد کسی ز یک دہوشیار	کہ چون والد بادرس روزگار	۳۰۶۷
شنیدند لائے فگند ندین	شنیدم چو شہزادگان میں سخن	۳۰۶۸
اگرست در خاں فرادای تمیز	بگفتند کانی ہمان عنایت	۳۰۶۹
شود عاجز از زیر کی ناگہاں	ہم آخو بہ بینی کہ اندر جہاں	۳۰۷۰
چو خواہم کا در اور آری کم دام	گر او پیر سخنے و ماہیم جہاں	۳۰۷۱
بتدبیر اور اسپادہ کشیم	بمیدان ترا سپیش از دایم	۳۰۷۲
بچوشس آبدہ خون ابنای خاں	چو گفتند میں قصہ شہزادگان	۳۰۷۳
فردو آید از اسپ خود یک زباں	بگفتند گر خاں بگفت ششما	۳۰۷۴
بماہیم ہشتاد دینتار زر	گفت شمس اور گرد و ناگزرد	۳۰۷۵
رود خام تدبیر شہزادگان	دگر خود فرود ناید از اسپ خاں	۳۰۷۶
کز ایشان بہر کار دانا تریم	ز ابناء خسرو گرد و نا بریم	۳۰۷۷
بریں ماندہ ہر چہار آزادگان	پذیرفتہ میں شرط شہزادگان	۳۰۷۸
بمیدان بر رفتند روز دیگر	چو آن روز بگذشت ہر چہار سر	۳۰۷۹
بہ سجید در سمت میدان عشاں	انگن خاں دراں روز جانش گناں	۳۰۸۰
ہمی گرد ہر سوئے جولانگری	چو آمد بہ میدان چو تھی خیر سی	۳۰۸۱
اباخاں آزادہ شد ہم عشاں	شنیدم کیے زان دو شہزادگان	۳۰۸۲
وزاں میں پیش چہانیدہ اسپ	دوسہ بار باخاں دو ایند اسپ	۳۰۸۳
زخاں خواست پس چاہکس ہوشند	وراہاں از دست چاہکس فگند	۳۰۸۴

ستد چاک دست شہزادہ داد	فرود آمد اسپ آں خان داد	۳۰۸۵
خرمان و خندان بگشتند باز	وز این پس زمیناں بگشتند باز	۳۰۸۶
گرفتند و امان ایناں رخاں	گرد چون ببردند شہزادگان	۳۰۸۷
برفتند خانزادگان بر پدر	بجستند شتاودیت آرزو	۳۰۸۸
بجستند ویناں از اں سرفراز	نمودند پیشش ہمہ قصہ باز	۳۰۸۹
عجب کرد ازاں قصہ و طیرہ گشت	شہنیدم پوشیدہاں سرگشت	۳۰۹۰
بدیں ساں کہ گشتند حیلہ گرا	بدل گفت کابنا و فرماں روا	۳۰۹۱
بگیرند دستند در یزدن خون	یکے روز مارا بہ مکر و کنون	۳۰۹۲
بغلغت فریب جہاں کم خوریم	اگر کہتر این کار را سر بریم	۳۰۹۳
و ہانید ہشتاد و دین آرزو	وز این پس زخان ہر دو سپر	۳۰۹۴
بدادند دیناں شہزادگان	برفتند اں ہر دو آزادگان	۳۰۹۵
شد از بازمی کودکان بدگماں	الغیاں چو در باب شہزادگان	۳۰۹۶
بر اں راسے گاں زد بے بختی	شب روز تدبیر ایستختی	۳۰۹۷
ز بس بختن زدیکے راسے بد	ہم آنز شہنیدم ز نقص خرد	۳۰۹۸
بر آمد ہر سوئی شور سے بہ شہر	بشد در قفا سے بدادند زہر	۳۰۹۹
کہ شہ شہرواں زیں سر آجینج	ز مارنچ بد ششصد و پنچ	۳۱۰۰
فریبندہ کودکان اکثر سے ست	جہاں کہیں طرفہ بازی گریست	۳۱۰۱
باز مئی طفلان سپار دہاوا	بے تاج شاہان فرخ نژاد	۳۱۰۲
یکے راحتش نیست بیرون زیش	یکے نوش ادنیست خالی زیش	۳۱۰۳
ہمہ مرد وہیاسش مردم شکار	ہمہ آب حیوان اوز ہر واہ	۳۱۰۴
کس آلودہ خمر ادم شد سے	خمار از پیش گز مقدم شد سے	۳۱۰۵
خواب ست جہاں ز دور شش مردم	کہ دیکہ و روز و شب صبح و شام	۳۱۰۶
کہ غرق انداندہ شرابے دگر	نذارند مردواں ز دور شش خبر	۳۱۰۷

بیاساقیا جرحہ زان شراب	۳۱۰۸
بدم تا شود عقل خانہ خراب	
ازاں جرحہ ام آں چنان مست کن	۳۱۰۹
کہ میخوارہ نوزخستم کہن	

جلوس سلطان غیاث الدین بلبن خرد

شہنیدم زیران ہندی نژاد	۳۱۱۰
کہ چون ناصر الدین فرزندہ قوی	۳۱۱۱
جہاں فرش قبائل او در نوشت	۳۱۱۲
تخت کیا کی انقیان نشست	۳۱۱۳
سراں سر بسر سلطان او	۳۱۱۴
غیاث الدین آں شاہ راشد لقب	۳۱۱۵
بعہدش جہاں را راہ بید او بست	۳۱۱۶
ہمیر اندے بصد فرہی	۳۱۱۷
ز تاریخ بدش شہد و نشست پنج	۳۱۱۸
دوم سال در سمت چتور تاخت	۳۱۱۹
ز اطراف دیہی ہاں شیر مرد	۳۱۲۰
حصار حیرالی رز کی ز سر	۳۱۲۱
نپاشد از و حصن کو پیاں گیر	۳۱۲۲
ز اجلاس او چونکہ شد بہشت سال	۳۱۲۳
کہ دارند اسرار و پیرمہ یاد	
سفر کرد زیں عالم جنگوی	
بساطے و گر نوید پیدار گشت	
سراں اوراں روز و ندان شکست	
در آوردے ز حمت گفت و گو	
نشستہ فرواز جلوس شغب	
بدورش زماں پانچ ظالم شکست	
ز دلش ہمہ ملک رار و ہی	
ز اجلاس او گشت گیتی زنج	
ششم سال در ملک لاہور تاخت	
بہر جا کے جنگلے قلع کرد	
عمارت کرد آں شہ نامور	
بدستش بس سرکش آمد اسیر	
یکے فتنہ زاد دوران نال	

برگشتن طغزل و لکھنوی و فین ترمیتی و طغزل و لکھنوی و شکستن با و جنابستن در پا او او تختن در آورده

ہم از بندگان شہر نیکنام	کے بندہ ترک طغزل بنام	۳۱۲۲
رواں کرد از شہر دلی سیاہ	با قطاریع لکھنوی از حکم شاہ	۳۱۲۵
کہ بودست شیرے بگذشت بفرود	بہ شمشیر آن ملک را ضبط کرد	۳۱۲۶
کمر بستہ پیشکش سراں سر سبز	چو مستبوطا و شہر ہمہ ہوم و پر	۳۱۲۷
چو بستید شہ اندراں روزگار	شنیدم کہ برگشت از شہر پار	۳۱۲۸
بفرمان خسرو عزیمت نمود	ترمتی کہ او بندہ شاہ بود	۳۱۲۹
رواں شد بہ لکھنوی آن نامور	سبک بست بر قصد طغزل کمر	۳۱۳۰
کہ بگذشت از ترمیت و از بہار	ہمی را اند شکر بعد گرو داد	۳۱۳۱
سبک شکر از شہر بیرون کشید	چو شنید طغزل کہ شکر رسید	۳۱۳۲
بسر حد خود کرد شکر کے	ہمیرا ند شکر روز سے دہے	۳۱۳۳
در آید بسر حد آں کینہ توز	وز تیں سو ترمیتی پس از چند روز	۳۱۳۴
بر آہنگ پیکار و ہوا شدند	دو لشکر کے روز کی اشدند	۳۱۳۵
سرہ کرد ہر سر سپاستے زمین	زمانے ستاوند و دروشت کیں	۳۱۳۶
غریبید و جنید چون شیر مست	وزاں پس ہاں طغزل چیرہ دست	۳۱۳۷
ازاں حملہ ماندہ جہاں در شکفت	سبک حملہ قلب عدو برگزنت	۳۱۳۸
عناں را بہ پیچید شد و در گریز	ترمتی چو دید آسیناں رستخیز	۳۱۳۹
ہمہ شکر او پریشاں قتاد	شہاں بہ سمت او دہ رخ نہاد	۳۱۴۰

شکستہ چواندر لادوہ سرکشیہ	۳۱۴۱
شکستہ چواندر لادوہ سرکشیہ	۳۱۴۲
بغزماں دہان اودوہ آشکار	۳۱۴۳
کہ باید بگیرند آن سست	۳۱۴۴
ترتیمی دلاور بود در شکار	۳۱۴۵
حنائے بستند بر دست و پا	۳۱۴۶
پس آنکہ بدروزانہ شش رنگی	۳۱۴۷
بداں تا در بار و سر لشکرے	۳۱۴۸
بغزماں دہان چونکہ فرمان شاہ	۳۱۴۹
گریزے ندیدند فرمان دہان	۳۱۵۰
گرفتند آن مرد را آشکار	۳۱۵۱
وزایں پس بگردند برو و قصاص	۳۱۵۲
شکستہ در شہر دہلی شکستہ	
بسوئے اودوہ را اندان کا مریا	
نشستہ دوبر شہ دوں شکار	
کہ نامش ترتیمی نیامد سزا	
چو شکست آن سست در کارزار	
کنند این خبر در ہمہ شہر فاش	
بر آزند اورا در پڑھند خون	
شکستہ نیامد ز یوم دیرے	
رسانید آن سبک ایوان شاہ	
ز مضمون فرمان شاہ جہاں	
نمودند آن رقعہ شہر بار	
بلرزید از اں ماجرا عام و خاص	

رواں کردن سلطان نعیال دین بلین بہادر را در لکھنوی و شکستہ آمدن بہادر از لکھنوی

شکستہ چواندر لادوہ سرکشیہ	۳۱۵۳
کہ را ند بہادر ز دہلی ششم	۳۱۵۴
بقصد جہاں طغرل سخت سر	۳۱۵۵
ز اقطاع او چون بر آرد دمار	۳۱۵۶
بر آمدیکے روز فرمود شاہ	
کہ بدشاہ را بندہ محرم	
رود سوئے لکھنوی آن شیر	
پس آنکہ گند قصد آن بکار	

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیرہ ملاحظہ ہو

برو نامزد شد فرداں سپاہ	بہادر رواداں شد یہ فرمان شاہ	۳۱۵۷
بالید بسیار ہامون و دشت	ہی رفت تاجد تہمت گدشت	۳۱۵۸
شنیدم ہاں طغرل کینہ خواہ	چو در حد لکھنوی آمد سپاہ	۳۱۵۹
خروشائں بسر حد خود و پید	سپاہ خود از شہر پیرا کشید	۳۱۶۰
در اقصای اقطاب آں خوش بلاد	یکے روز ہم اول با باد	۳۱۶۱
دلیران ہر سوئے قادر شدند	دو لشکر یک دشت حاضر شدند	۳۱۶۲
تختیں میاں را بہ پیکار بست	شنیدم ہاں طغرل چہرہ دشت	۳۱۶۳
بقلب بہا اور نبر و کیسرہ	نہ در مہمنہ دید و سنے کیسرہ	۳۱۶۴
پکوشید آں شہر کششش در دست	چو بچہرہ دست اندراں فن در دست	۳۱۶۵
بہ بندگیہ تافسکن راہ را	کہ برگرداں اوج بدخواہ را	۳۱۶۶
گلاہ از سر باز خود بر کشید	بہاد چو آں جسم طغرل بدید	۳۱۶۷
دراں دشت پیچید چوں شیرت	شنیدم سپہر سپہر بر بنا گوشن بست	۳۱۶۸
رواں کرد بر خصم نیگان تیر	ببارید بر خصم باران تیر	۳۱۶۹
بسے خون دراں کو گہر تختند	دو لشکر یکد گیر آئین تختند	۳۱۷۰
نشانیہ شدہ بہر جاں با تختن	یکے چہرہ از اولیں تا تختن	۳۱۷۱
کہ آرم عدد و زندہ در تختنگاہ	یکے کردہ دعویٰ بدگاہ شاہ	۳۱۷۲
کمانہارہ از گوشہاں پر نشانہ	چو در ترم کشے ہیج تیرے نماز	۳۱۷۳
بماندہ فرود سہتاں از شتاب	ترا ناہشتہا گشتہ یکسر کباب	۳۱۷۴
بر اندند در یک دگر بے دریغ	دلیراں بر و ندر سستے بہ تیغ	۳۱۷۵
یکے فوج از لشکر تخت گاہ	شنیدم کہ ناگہ دراں جو بگاہ	۳۱۷۶
برو از دل لشکر خود قرار	شکستہ عنان داد اندر فرار	۳۱۷۷

خواسیداز پس بیگان و دود گان	ہم آفران فواج دہلی غزآں	۳۱۶۸
بہر جا کہ نام آور سے بود ماند	پر فوج برنا کے سعد و ماند	۳۱۶۹
شد و ناقہ کعبہ شاں بے ز نام	تنگ شہہ انواج دلی تمام	۳۱۷۰
سپاہ عدو دیند روتا فستہ	چو ایں طغزل باد کے بافتہ	۳۱۸۱
بیفتا دور لشکر تخت گاہ	بز و بانگ و آمد بروں از سپاہ	۳۱۸۲
دو بار و سپاہ عدو را شکست	بنیروئے اقبال اں شیر مست	۳۱۸۳
بصد حیلہ زان تہلکہ جاں بہر	بہادر عماں در ہر نیت سپرد	۳۱۸۴
گر زیاں ز مرصہ طغزل گذشت	سپاہش سراسر بر آئندہ گشت	۳۱۸۵
گستہ ز نام و شکستہ سپاہ	بہادر چو زو حیمہ در تخت گاہ	۳۱۸۶
ہی خواست خویش بر نیر و کمال	شہیدم کہ اں خسرو و خشتاک	۳۱۸۷
بگفتند کہیں بسندہ را بے گناہ	گردے کہ بودند نزدیک شاہ	۳۱۸۸
کہ گردی پشیمان سرا انجام کار	ز گرمی کینہ بکش زینہار	۳۱۸۹
کہ بودند باد سے در اں جنگ دور	شہیدیم از زمرہ معتبر	۳۱۹۰
ہمیں را میستر بود در نبرد	کہ اں روز کار می کہ ایں مرد کرد	۳۱۹۱
چو مرداں بیک تن در انجا ستاد	بجائے کہ لشکر تہی جمہل واد	۳۱۹۲
وزیں حال دارد سپاہے گواہ	بے تیغہا زو در اں حرب گاہ	۳۱۹۳
ضرورت بریں سوی مرکب چہا اند	ہم آخر چو جائے ستادوں نامد	۳۱۹۴
زمانے مزاجش بہ نرمی کشید	چو ایں فقہ خسرو ز خاہاں شہید	۳۱۹۵
یکے پیلہاں سمت طغزل ز نند	بلقما کہ از پیش دور کش کشند	۳۱۹۶
سپہ را اندر قصد بدخواہ دول	پس از چند روز خود آمد بروں	۳۱۹۷

عنایتِ سلطانِ اعیانِ الدین بلبنِ جانبِ لکھنوتی و فیروز می یافتن بر طغرل

چو پیشش صد افزود ہشاہ سال	۳۱۹۸	عنایت نمود آن شہر خوش خصال
بالید بسیار ہامون و دشت	۳۱۹۹	خود شاہ از ملک آودھر برگزشت
چو در عہد لکھنوتی آن سرفراز	۳۲۰۰	بزد خمیہ بعد از بیسے ترک و تاز
بزرید اقطاع طغرل تمام	۳۲۰۱	ہزار ہزار افتاد در خاص و عام
ہاں طغرل بخت بگشت مرد	۳۲۰۲	چو بد چیرہ دل التفاتے نکر و
سپر راند از شہر در سمت شاہ	۳۲۰۳	ابا باز شش صعوکہ کینہ خواہ
شنیدم ز نش بود آخر شمار	۳۲۰۴	بدانستے از حال بیل و نہار
گراں دید چوں اختر سو کویش	۳۲۰۵	بد گفت کامی شاہ فرخندہ کیش
کہ امروز از تیغ یابی اماں	۳۲۰۶	بیسے عیش رانی دریں بوستاں
چو طغرل شمارش بسے بار ہا	۳۲۰۷	بدست امتحاں کردہ در کار ہا
حذر کردہ طغرل بہ حکم شمار	۳۲۰۸	طلب کردہ انویش چند سے سوار
بروں آمادہ لشکر و خیل خویش	۳۲۰۹	درونش از گراہی طالع بریش
بزد خمیہ و رب کے جوئے سار	۳۲۱۰	کہ بودست یکسوز جسم لہ دیار
شنیدم علی نام شیر افکنے	۳۲۱۱	کہ آہن دے بود روئین ستنے
چو رستم بہ خط چوار شش بیتر	۳۲۱۲	بیسے سرکش اندر کندش اسیر
دراں روز کاں طغرل نابکار	۳۲۱۳	بزد خمیہ بر لب جوئے سار
ز لشکر برون آمد آن سرفراز	۳۲۱۴	ہاں گشت بر عادت بارہ تاز

نسب نامہ ہر یک ازال اد	سوار سے دی بود نبالی اد	۳۲۱۵
نہ تھا کہ با چند شیر فلکان	ہمی گشت ہر سو نصیبت کناں	۳۲۱۶
بجوسے کہ بد کردہ طفل حذر	نقادش دران دشت تا کہ گذر	۳۲۱۷
زود بر لب جو بیار سے رداں	نیکیے خرگے لعل دید اں جواں	۳۲۱۸
ہمی گشت اندر ہمیں دیسار	تے چند پر گرد اں جو سار	۳۲۱۹
شدہ فافل از کا بخت خطر	زا سپاں فرود آمد سر سبز	۳۲۲۰
ہمہ بے غم از عالم فتنہ ز ای	کے دشتت دو دیکر کر یوہ گرامی	۳۲۲۱
ہو تو برابر اں خمیہ یکسر شید	علی چونکہ اں خمیہ لعل دید	۳۲۲۲
بسر موز ہائش نشان کیاں	دردن دیدہ خفتہ کیے پہلو اں	۳۲۲۳
فرود آمد ال اسپا و برید سر	مراور کیے تیز و در جبر	۳۲۲۴
بر آمد کیے شورے از ہر طرف	چو شد طفل آسئی بغفلت تلف	۳۲۲۵
ہم از بے سری گشتہ بدل تمام	شکستہ تازان طفل تمام	۳۲۲۶
از انجا رہ راست لشکر گزشت	سرس را علی چون ز تن برگزشت	۳۲۲۷
شہش خلعے داد گوہر نگاہ	ہماں سر بیاد رو بر شہر پار	۳۲۲۸
بخواند طفل کش سرفراز	مشیم علی را ازال روز باز	۳۲۲۹

باز گشتن سلطان غیا الدین بلبن ہ از لکھنوی

و سپر خود بغرا خاں رادر لکھنوی گذار گشتن

چوشہ را بریں گودھے رسید	کہ طفل بدست علی شد شہید	۳۲۳۰
دوسرہ در اطراف اں ہم دہ	ہمی تاخت اں شاہ فیروز فر	۳۲۳۱

اطاعت نمودن ملوک کبار	ہم آخر چوتھ صبیحہ جملہ دیار	۳۲۳۲
کہ بدخان لغز امر اور خطاب	ہاں پور خود را شہ کا سیاب	۳۲۳۳
رہا کرد بروے دو فیروز را	دراں شہنشاہ کرد فرمانروا	۳۲۳۴
دگر کوہ جودی کشور گشا	کیے طلعی آن مرد فرخندہ یارے	۳۲۳۵
کہ با شند بر شاہزادہ نام	بفرمود شاہزادہ شہ نیک نام	۳۲۳۶
با حکام ثابت مراعت کنند	شب دروزخان را اطاعت کنند	۳۲۳۷
فصیحت کنندش دریاں کار و بار	دگرخان خطائے کند در دیار	۳۲۳۸
سپہ راند در تخت گویے وزنگ	وزاں پس شہنشاہ فیروز جنگ	۳۲۳۹
دوسہ ہفتہ سر بے شرت کشید	پس از چند گاہے بدلی رسید	۳۲۴۰
نشاٹے بگردند لیسلی و نہار	بہ بستند آذین بشہر و دیار	۳۲۴۱
زاندوہ فرقت میرا شدند	حدامانڈگان باز کیما شدند	۳۲۴۲
نشستند با یکدگر ہمدماں	ہمہ کشور و شہر شد شاہ ماں	۳۲۴۳

کیفیت شہید شدن قان ملک عورت محمد خان

پسر بزرگ سلطان غیاث الدین بلبن شاہ

کہ در دایر اسلام شد شہر یار	شہنشاہ کہ شہ ہم ز آغاز کار	۳۲۴۴
بدو کرد خان محمد خطاب	محمد کہ بد پور آن کا سیاب	۳۲۴۵
کہ بد سرحد ملک ہندوستان	وزاں پس فرستاد در دولت ماں	۳۲۴۶
کہ کردش دریاں ملک سلطان ملک	چو در سونماں رفت آن قان ملک	۳۲۴۷

دش بود دریا و مینا کفشش	۳۲۴۸
بگر و چہاں کوہ قافی صفش	۳۲۴۹
ہمی کرد کارے چو آزادگان	۳۲۵۰
ہمی بود بر رسم شہزادگان	۳۲۵۱
دو فوج مغل اندھاں حد رسید	۳۲۵۲
خوابی کنناں از قدہمائے شوم	۳۲۵۳
کہ رہ یافت آہرمن اندر نعیم	۳۲۵۴
کہ لشکر ز قمتاں برانند زود	۳۲۵۵
علمہمائے شانرا بنجا کراں فلند	۳۲۵۶
برماندند کیسریا تہ گراں	۳۲۵۷
شہیدند ز ایندگان سبل	۳۲۵۸
بروز دگر باند او اں یگاہ	۳۲۵۹
بہر سو ستادہ سپاہی گراں	۳۲۶۰
سراخا سپردہ بگردان مرد	۳۲۶۱
خود شے ز خرمہر بہر سو چو خاک	۳۲۶۲
قتادہ بلرزہ ہم آن دہم این	۳۲۶۳
کہ شد ہندیان برا فراموش دل	۳۲۶۴
بکوشید در قعدہ تاریخ ہند	۳۲۶۵
دو لشکر وز انجا بے خوں نشانند	۳۲۶۶
خروشای بہر سو بصد دار و گیر	۳۲۶۷
صف ہند کیسریا نہ میت نمود	۳۲۶۸
پس شاں یلان مغل ور سیتز	۳۲۶۹
گرفتہ سگان در نواحی سند	۳۲۷۰
برویافت فوج مغل دسترس	۳۲۷۱
دش بود دریا و مینا کفشش	۳۲۷۲
ہمی کرد کارے چو آزادگان	۳۲۷۳
چو بگذشت ازین حال محمد سعید	۳۲۷۴
ہمی تاخت اطراف ایں مرز دہوم	۳۲۷۵
چو ایں قصہ بشنید خان کریم	۳۲۷۶
سراں سپہ را اشارت نمود	۳۲۷۷
بہر جا کہ فوج مغل بشکنند	۳۲۷۸
بفرمان شہزادہ جملہ سراں	۳۲۷۹
بدہند گندہالی سیاہ مغل	۳۲۸۰
ہماں سو برانندند جملہ سپاہ	۳۲۸۱
دو لشکر بگردند یکجا قرآن	۳۲۸۲
زمانے بگردند ساز نبرد	۳۲۸۳
وز ایں پس ز فوج مغل ہوئی غارت	۳۲۸۴
بہر جنبید ہم آسماں ہسم زمیں	۳۲۸۵
چناں بر خورد شہید فوج مغل	۳۲۸۶
وز ایں پس مغل زو بہا فواج ہند	۳۲۸۷
زمانے صف ہند بر پائے ماند	۳۲۸۸
زود یکدگر کشاں تیغ و تیر	۳۲۸۹
مغل گشت غالب چو بیار بود	۳۲۹۰
سراں سپہ پیش شاں در گریز	۳۲۹۱
گروید و در نبال شیران ہند	۳۲۹۲
کے گز گریز ندگان ماند پس	۳۲۹۳

چو مرجم رساں دید و در بخش بکا	۳۳۱۸	بیش شد تو می بیک را پیش خواست
پس از بیک رسید خسرو وداں	۳۳۱۹	کہ ہاں اسے پیش بشارت رساں
خبر ہائے یوسف بہ یعقوب گوی	۳۳۲۰	بطالب نشانے نہ مکتوب گوی
دعا کن دم کہ ایدر گزیدی سفر	۳۳۲۱	کیا بود آن خان فرخندہ فر
پس آنکہ دعا گفت پیگ گزیں	۳۳۲۲	بتعظیم شہ بر دوسر بر زمیں
بگفتا مرا خان خسرو و نشان	۳۳۲۳	ہم از موکتاں کرد ایدر رسواں
دل شاہ آزرده شد زین سخن	۳۳۲۴	در اعضا ش نو گشت در و کہن
پس آنکہ بگفت آن شہ کامیاب	۳۳۲۵	کہ بر خاں نویسنہ فصلے شباب
کہ ای جان من زندہ از جان تو	۳۳۲۶	مرا کرد بسیار ہجران تو
چو دیدم حدیثے کہ از جان رسید	۳۳۲۷	بدر دم ز مضمونش در ماں رسید
ہم آخر چناں گشت روشن کفیاں	۳۳۲۸	مرا کردہ از عشوہ خوش یک زباں
یقین آنکہ آن خان کشور فروز	۳۳۲۹	بمخندہ از شہر آلتاں ہوز
بمشوہ مراد پورہ پر راہ دابشت	۳۳۳۰	بسوی دگر خود علم بر فراشت
کے را کہ بر ملک بار شد ہوس	۳۳۳۱	بجز استی کم بر آرد نفس
چو آزریم زین حدیثے دروخ	۳۳۳۲	نباشد کنول گوہرت را فروغ
چو بر خاں جنین پاسخ از شہ رسید	۳۳۳۳	سرا سیمہ شد خان اختر سعید
چو دید از خسرو نعیش بنود	۳۳۳۴	بسوئے کہ دل داشت رحلت نمود
بیازار جان پدرا کے پیسر	۳۳۳۵	کہ آزرده گردی نہ آہ پدرا
اگر خواہی از عمر خود بر خوری	۳۳۳۶	ہماں بہ ز حکیم پدرا نگذری
رہنا سے دل پر چو اسے حوال	۳۳۳۷	کزیں رہ پیری رسیدن آواں

عزیمت کروں قاتل ملک مقصد مرا ورسید سی ہزار مغل شہید شد قاتل باہر اور خوش در ہند جا ترا

سید رائد خان سوئی شاہ مکسیرہ	زخاں گشت پوں قوت از مومرہ	۳۳۳۱
کیے خنجر گمیتہ راہر کشید	چو در حیدر قطار شاہ در رسید	۳۳۳۲
ہمی کردا قطار شاہ پائمال	بزدو خیمہ وہ حسد جا ترا گل	۳۳۳۳
بیاد رو دکھتوب پیکے دو اں	یکے روز از تیک خواہن خاں	۳۳۳۴
کہ آمد سواہر مغل سی ہزار	نہشہ وہاں نامہ آن مرد کار	۳۳۳۵
کہ رخاں رسد شکر کافراں	سہ فرہنگ ماندست اندامیاں	۳۳۳۶
شک فہرزدان نامہ خان برکشاد	چو آن نامہ برد سے خاں اوقناد	۳۳۳۷
کہ آمد سپاہ مغل سی ہزار	چو شد آگہاں خان والا تبار	۳۳۳۸
مشنیدم کہ زد خامہ و خرمی کرد	دوات و قلم خواست آں شیر مرد	۳۳۳۹
خرابی نیاید بوم دبر شش	بداں تا نیفتد دل لشکر سن	۳۳۴۰
ہمیں قلعہ و دستیش شاہ باز خواند	وزاں پس سران سپید اکواند	۳۳۴۱
کہ خاں با مغل دار و آہنگ جنگ	چو دیدند آں قوم با پوشش و ہنگ	۳۳۴۲
بگفتند آن خان آزادہ را	تصیی ت بگردند شہزادہ را	۳۳۴۳

نوٹ کی تشریح کے لئے عہدہ ملاحظہ ہو۔

مقابل شدن با سیاہ و سگال	کہ عار است ترا سے سرا فر از خان	۳۳۴۴
تو تہناز ایدر بہ ہستال خرام	سچہ را ہیں جا بفر ما مقام	۳۳۴۵
کہ خان با مغل خود رو دو دونا	بجائے کہ ما یم با مشد خطا	۳۳۴۶
بھی کن تما شائے مردان کار	ہم از دور نسے خان والا تبار	۳۳۴۷
کہ جنگ است تراز دو اقل سنگ	نشاہ ترا خود بجائے درنگ	۳۳۴۸
کہا میں طرف کفہ آید گراں	کہ داند کہ گاہ ستیز سراں	۳۳۴۹
فرستہ ہزاراں دگر شہزاد	اگر گشتہ گر دو چو ما صد ہزار	۳۳۵۰
سرموئے خان کز پشود ورو فنا	ولیکن مبادا از باد فنا	۳۳۵۱
خصیو صا کہ پشاد گیتی پناہ	جہاں روز رکشن بگرد سیاہ	۳۳۵۲
ز خمیں ہمز و دشاں احترام	چو بھیند خان این نصیحت تمام	۳۳۵۳
چنیں آید اسے زمرہ نیک خدایہ	بگنا کہ از نیک خواہان شاہ	۳۳۵۴
حدیث شوئے در سیاں افکنند	کہ شہزادگانرا نصیحت کنند	۳۳۵۵
شب در ہزد و کار شاں سر نہند	بکار و لی نعمتاں جہاں دہند	۳۳۵۶
بتا بند از پیش دشمن عنان	ولیکن نشاید کہ شہزادگان	۳۳۵۷
جہاں بہ تباہم سر از کار زار	مغل سی دگر خود بود صد ہزار	۳۳۵۸
قتل دست بر کاسگار سی دہد	در اید و نہ اقبال یا سی دہد	۳۳۵۹
دریں کشور و بوم ناسے بریم	بر افواج دشمن شکست آوریم	۳۳۶۰
چو مرداں بہ پیسیم در کار زار	دگر خود گر گونہ میں سیم کار	۳۳۶۱
براہ خدایوں پلاں کہاں دریم	بکار و فنا چوں سراں سر نہیم	۳۳۶۲
رہا کم کند شیر شہزادہ زمین	ہمہ حال ما یم دیں دشت گین	۳۳۶۳

مصداق اور ان خان ملک مغل و غالب شدن مغل و
شکستہ ہزاراں شکر اسلام و ہند شدن خان بہرست و قمر و

فشانند و در دامن کوه خوں	دگر روز کز ساغر سرنگوں	۳۳۶۴۵۱۸
جگر گاہ ہندو کے شب پرور	فلک خنجر خوں نشان پر کشید	۳۳۶۵
صفت ہند را جملہ بیدار کرد	بیز کماؤ کا فتنہ نمودار کرد	۳۳۶۶
سپاہ مغل جملہ شد آشکار	چو شد لشکر ہند یکسو سوار	۳۳۶۷
بلرزہ شدہ آسمان وز زمین	چو لشکر تارہ بیکدشت کیں	۳۳۶۸
ہوا گشتہ از گرد اپنا گشتہ	کواکب برایشان نظر داشتہ	۳۳۶۹
بزد ہوئے بر رسم خود بکڑناں	خود کشید فوج مغل ناگہاں	۳۳۷۰
بزد بر صفت ہندیاں صفت بہ صفت	وزاں پس بجنبید از ہر طرف	۳۳۷۱
بگفتا زدن کوس و مانے دہل	چو قاتل دید تو خواسے فوج مغل	۳۳۷۲
سپہ را بگفتا شود ہوشیار	چو شیراں پے افشودہ در کارزار	۳۳۷۳
بٹاں بزدہ بر ناچ و تیغ دست	بیشکرش بر بنا گوش بست	۳۳۷۴
یکے آماج واسے بشد پیشتر	شنیدم کہ شہزادہ نامور	۳۳۷۵
زمانے شد آہستہ از خیرگی	چو فوج مغل دید آن چیرگی	۳۳۷۶
وزیں سو صفت ہندیاں در رسید	بیک قلب گاہی عیان زان کشید	۳۳۷۷
عنان ہوتاں دریاں قلب گاہ	چو پید شیراں ہر دو سپاہ	۳۳۷۸
بناچ سپہ یکدگر کو فتنہ	دلیراں زہر سوئے بر کو فتنہ	۳۳۷۹
بہر جا بے گشتہ طوقان خوں	بباریدہ از تیر باران خوں	۳۳۸۰
دراں جنگ کس را بنودست ظفر	شنیدم زگہ تا نسا از دگر	۳۳۸۱
کہ مال صفت ہند را در نبرد	سپاہ مغل جہد بسیار کرد	۳۳۸۲
کسے رانند زان دو صفت یا بخت	ہم آخر چو قائم شد آں جنگ سخت	۳۳۸۳
شہادت یافتن محمد خانی یعنی خان شہید علیہ الرحمۃ و الخیرین		
کہ مشہور بود از نثر ابو غزاں	سری منگلی نام در فوج خاں	۳۳۸۴

نہ از حال او تک از حال او	مغل نیزنگہ بد از حال او	۳۳۸۵
مغل جہت و بکر و از ان مستند	پوشد بستیہ کار سے بکار نبرد	۳۳۸۶
کہ میں طرف ہست در ان کا ہونے	ہم آخر خود انت کائن زرد و سونے	۳۳۸۷
یکے رخنہ شد و صفت منگلی	یکہ ایک نبرد و صفت منگلی	۳۳۸۸
خوشاں در ان رخنہ نشانتند	سگاں ہوں سیکے رخنہ یافتند	۳۳۸۹
مغل از صفت شاں بے مرگشت	صفت منگلی جملہ بنو و پشت	۳۳۹۰
ہزار ہر در افتاد دور ہندیاں	چو شکست یک نوب ہندوستان	۳۳۹۱
صفت چند و گیر زہر سو درید	مغل حیرت شد تیغہا پر کشید	۳۳۹۲
قضا گشت را منی بتامیچ ہند	خلل گشت بنیاد الوارج ہند	۳۳۹۳
ز خجہ کشیدن گرتے نما ند	یلاں را بترکش چوتیسے نما ند	۳۳۹۴
چو بر خود و جوشن شکستند تیغ	زدو یک زمان تیغہا بے دریغ	۳۳۹۵
بے مروانہ نوب کافر بہ کشت	شنیدم صفت قائل بدندان و پشت	۳۳۹۶
زہر سو میگبارہ زور سے نمود	ہم آخر مغل چونکہ بسیار بود	۳۳۹۷
مغل دست پر کشتن شاں نہاد	صفت ہند یا نڈرا شکستے قتاد	۳۳۹۸
یکے رستخیز سے در انجا گذشت	بہر جارسے بود پامال گشت	۳۳۹۹
بے تیغہا ز دوراں جنگ جا	ہاں قائل ملک پور فرماں روا	۳۴۰۰
عناں را سوئی جو تبار سے کشید	چو پہلو سے خود تیغ کسے انڈید	۳۴۰۱
پدیش گریک فرو نہ سوار	ہی رفت تہا در ان جو تبار	۳۴۰۲
جہاں لے ازاں تیر بے تاب کرد	سوئے خاں یکے تیر پر تاب کرد	۳۴۰۳
تن مرزباں را بہر سستی کشید	ہماں تیر پر شہر گجاں رسید	۳۴۰۴
ستد نام حق وانکے جاں بدو	بغلطید از زمین و بگل فتاد	۳۴۰۵
چنانچہ بسا بد شنائسم ترا	اکہی مشتاسا چٹاں کن مرا	۳۴۰۶
بقصدش سبک بار گرا کشید	قرونہ پوشہ را در ان حال دید	۳۴۰۷
چہ اسپ و چہ تیغ و چہ تیر و کماں	بیاد شد جملہ اسباب خاں	۳۴۰۸

کہ بدناموں اندر ان روزگار	مگر قاتل ملک بد ہونگے سوار	۳۴۰۹
گرفتت خود را جنیت بدست	قرونہ براں خنک و دولت نشست	۳۴۱۰
سواد اور افواج خود می گذشت	وزاں پس رطل شد ازاں تیرہ	۳۴۱۱
اسیر آمدہ بود بد دست شاں	مگر یک دو مطرب بن ہند بزم خاں	۳۴۱۲
ہاں ترکش مرزاں شاخست	ازیشاں کے اسخانہ شناخت	۳۴۱۳
سرور تی خود را سر اسر بکند	بزد نعرہ و خاک بر سر بکند	۳۴۱۴
کہ چیت این نیر و نورش فغان	برسید از دو کافر توجہاں	۳۴۱۵
کہ این ترکش واسب صفدار بہت	اشارت بکوشش سوئی دست راست	۳۴۱۶
بہند کستان قاتل ملک نام است	جہاں جملہ آگہ زاکرام دوست	۳۴۱۷
چو از مطرب مجلس خاں شنید	شنیدم مغل نام خان شہید	۳۴۱۸
براند سوسے قرودہ شتاب	گردہ ہے ازاں تو م ثابت رکاب	۳۴۱۹
گرفتند اورا پس از بہر جاں	دویدند از دستند اسب خاں	۳۴۲۰
کجا ترکش و تیغ را یکا فنی	کہیں اسب خنک از کجا نافتی	۳۴۲۱
ہاں خان صفدار ہندی دوسے	کہ بر پشت این خنک بود بہت کھان	۳۴۲۲
دواں در پس او فراواں سوار	قرونہ رواں شد سوئی جو بیار	۳۴۲۳
بگفتا ہیں است خان شہید	چو در شہید خان کرم رسید	۳۴۲۴
وزاں جاتین مرزاں بر گرفت	مغل ماند از بال خون لہ گفت	۳۴۲۵
ابا ترکش واسب و تیغ و کماں	رسانید بر حاکم خود رواں	۳۴۲۶
عجب کرد ازاں بوا عجب بکوش	پوشا و مغل دید بار و بکوش	۳۴۲۷
تین خان تباہی کے اندر شہید	وزاں پس بگفتا زاید رکشید	۳۴۲۸
ہوم دیر خود پروزیں بلاد	ہمی خواست کاں بیکر خان زاد	۳۴۲۹
چو آگہ شد از قلعہ مرزاں	ہاں راسے کالو کہ بدتر خاں	۳۴۳۰
کہ ہر چہاں در ماتم است ناگزیر	پس از گریہ و شور آہ و نفسیر	۳۴۳۱

۳۴۳۲	شہنشاہ بران زمرہ بدنگال	زرا قطارِ خود بس فرستاد مال
۳۴۳۳	زمرے داواں راجا اختر سعید	تن خاں زوست مغل دا خرید
شہنشاہ سلطان غیا الدین بلبن شاہ واقعہ خان شہید		
درین جہت زیاد شدن رحمت انبیا است خزن بسیر		

۳۴۳۴	چو از در فانی خراسید خاں	بفرودس گرفت رجوش مکان
۳۴۳۵	گروہے ز خاصان خان شہید	ز احوال آں راجا اختر سعید
۳۴۳۶	بنشنت مکتوب از بہر شاہ	کردند عنوان اورا سیاہ
۳۴۳۷	شہنشاہ چاں نامہ نا حمید	پس از چند روزے بہ حضرت سعید
۳۴۳۸	چو شہ دو ستمش و اشے چند روز	نہفتند از شاہ کشور فرورز
۳۴۳۹	کر از ہر دو کوشش شاہ جہاں	گوید کہ با خاک پوست خاں
۳۴۴۰	مزاج شہاں ہجو آتش بود	در آتش دم باد ناخوش بود
۳۴۴۱	ہم آخر شہنشاہ پس از چند گاہ	نہاوند آں نامہ در کفش شاہ
۳۴۴۲	سودن جو زد نفسہ کو سیاہ	شہ از تخت برخواست ہر د فو
۳۴۴۳	بکفش اندرون پائے خودی کشید	یکے نامہ افتادہ در کفش دید
۳۴۴۴	سر نامہ چوں دید خسر و سیاہ	بزد نعرہ و ہرز میں زد کلاہ
۳۴۴۵	بگفتا کہ خان کرم منسا اند	ازیں ملک در ملک دیگر براند
۳۴۴۶	گروہے کہ بودند نزدیک شاہ	وریدند جامہ کشتیدند آہ
۳۴۴۷	جہاں سر بسر گوئی نعم گرفت	بساط زمین جہلم ماتم گرفت
۳۴۴۸	زہر سو بے نالیہ جہاں گداز	بر آمد جہاں گشت بے برگ ساز

بہر دم ہی کرد طوفانِ خوں	زگر بیہ دل مردمان بے سکوں	۳۲۴۹
بر آں در دھند در دگر فرود	زور دتن آں شاہ مجروح بود	۳۲۵۰
ہی کاست بہر دم تن مردمان	بستی در آمد تن مرزبان	۳۲۵۱
بجاطر نماند دست آسید بقا	پوشہ شست دست از جهان نمانا	۳۲۵۲

ذکر پیمان شدن سلطان عیاش الدین بلبن شاہ از رود

عورتی کہ سپرد اہومت کباری کشتہ بود ملک دین

گرد ہی اسیر آمد از قلب کار	شیندم کہ در عہد آں شہریار	۳۲۵۳
گرفتار شد اندراں اجمن	بہ بہتاں مگر پوریک پیرزن	۳۲۵۴
بگرد آمد از ہر طرف عام و خاص	چو شد حکم آں طالیفہ بر قضاں	۳۲۵۵
مگر پور آں پیرزن بے گناہ	بکشتن شاہ را بر ایوان شاہ	۳۲۵۶
چنین ظلم بر پیرزن چوں گذشت	بومت در اں طالیفہ کشتہ گشت	۳۲۵۷
سیہ کرد ز روز زمان کند پیر	پوشید نیلی ہماں کند پیر	۳۲۵۸
ہی خواست از داود داد داد	بدریں ساں بر ایوان خسرو ستاد	۳۲۵۹
گذشتہ نغیرش ز جوخ اشیر	گئے نیم شب بگر گئے نغیر	۳۲۶۰
بجستہ ز حق داد از دست شاہ	گئے شب نئی ریختی بھو گاہ	۳۲۶۱
ازیں ہر دو اسید ہمیش نبود	فہش بار ہا آہن و زر نمود	۳۲۶۲
نشہ ہیچ شب غائب از کوئی شاہ	بے حیلہ کرد ندکاں رو سیاہ	۳۲۶۳
بہ عام وہ بہ خاص ایں خبر بر رسید	ہم آخو پوشد کشتہ خان شہید	۳۲۶۴

بعد شکر از کوئی خسرو شتافت	زن بیوہ چون زندا داد یافت	۳۴۶۵
ز افغان زیاد خواری گذشت	بدنبالہ پنہ و دووک گشت	۳۴۶۶
کہ چون شاہ آگہ شد از مرگ خاں	شعیندم ز پیران ہندوستان	۳۴۶۷
پنوشید دیگر قبا و کلاہ	چنان شد یہ تا تم کہ در میج گاہ	۳۴۶۸
کہ ساز و حر تیفش بنرم عنا	بے جہت شدہ اس زن بیوہ را	۳۴۶۹
مراد را در اس شہر کم یافتند	عوانا بہر سوئی بشتا گشتند	۳۴۷۰
بجایش ہماں ورد بنسٹا ندیش	چو صفدار کم دید ہم در خویش	۳۴۷۱
چو شد مست از خواب چارہ ندید	شوق روز جام عنامی کشید	۳۴۷۲
بہ پنختہ دلاں یک رو دورے سپار	بیاسا قیام ہم جاں بسیار	۳۴۷۳
زور و زورماں نیارند یاد	چنان مست شان کن کہ ہر باہداد	۳۴۷۴

نقل کردن سلطان عمیا الدین بلین شاہ علیہ الرحمہ

بعد محضر کردن و ملک کنخسر سپر محمد خاں دادن

کہ آمد عمیات الدین اور القب	دگر روز اس شاہ و ترکی نسب	۳۴۷۵
کیے محضرے کرد از خاص و عام	طلب کرد خاصان حضرت تمام	۳۴۷۶
کہ کنخسر و ہند شد نام دے	پور سیاہ خوش کا دس کے	۳۴۷۷
خود از عالم بے وقار شست برد	حضور میں تلج و خاتم سپر	۳۴۷۸
غبارے بر آمد ز خاک کہن	دگر نام رنگند آفاق بن	۳۴۷۹
زمیں جائے سبزہ بو پیشید نیل	ز ہر چشم بکشاہ صدر و نیل	۳۴۸۰
کہ آمد ز خسر نام شہ فتاد	جہاں بود در نام خان داد	۳۴۸۱
پے شاہ و شہزادہ خوں می گریست	کیے ہفتہ خلقے فزوں می گریست	۳۴۸۲